

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

PIRITTA LAHTINEN

Sosiaaliohjaajan menetelmäosaami- sen vahvistaminen

Ratkaisukeskeisyys

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2025

TIIVISTELMÄ

Lahtinen, Piritta: Sosiaaliohjaajan menetelmäosaamisen vahvistaminen, ratkaisukeskeisyys
Opinnäytetyö, AMK
Tutkinto-ohjelma Sosiaaliala
Toukokuu 2025
Sivumäärä: 50

Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämistyö, jonka tavoitteena oli kehittää ratkaisukeskeisyyteen perustuva koulutusmateriaali Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomiopetukseen. Materiaalin tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden menetelmäosaamista ja teoreettista ymmärrystä ratkaisukeskeisestä lähestymistavasta sosiaaliohjaajan työssä. Keskeiset kysymykset liittyvät sosiaaliohjaukseen ja ratkaisukeskeisyyteen sekä niiden hyödyntämiseen asiakastyössä.

Kehittämistyöni perustuu teoreettiseen viitekehykseen ja koulutusmateriaalin suunnitteluun. Teoreettisessa osiossa käsittelin sosiaaliohjausta sekä ratkaisukeskeisyyden taustafilosofiaa ja periaatteita, jotka muodostivat pohjan koulutusmateriaalille. Materiaali tarjoaa selkeää ja jäsenneltyä tietoa, joka tukee opiskelijoiden menetelmäosaamisen vahvistumista.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi sähköinen koulutusmateriaali, joka edistää sosionomiopiskelijoiden ammatillista kehittymistä ja parantaa heidän valmiuksiin työskennellä ratkaisukeskeisesti asiakastilanteissa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että materiaalin avulla opiskelijat voivat syventää ymmärrystään ratkaisukeskeisyydestä ja soveltaa sitä käytännön työssään sosiaaliohjaajina.

Avainsanat: Sosiaaliohjaus, ratkaisukeskeisyys

ABSTRACT

Lahtinen, Piritta: The strengthening of the social worker's methodological expertise, solution-focused approach

Thesis, AMK

Social Work Degree Programme

March 2025

Number of pages: 50

My thesis is a functional development project aimed at creating solution-focused training material for the social work education at Satakunta University of Applied Sciences. The purpose of the material is to strengthen students' methodological expertise and theoretical understanding of the solution-focused approach in the work of a social worker. The key questions relate to social guidance and solution-focused practice, as well as their application in client work.

My development work is based on a theoretical framework and the design of the training material. In the theoretical section, I discussed social guidance and the underlying philosophy and principles of solution-focused practice, which formed the foundation for the training material. The material provides clear and structured information that supports the enhancement of students' methodological expertise.

As a result of the thesis, an electronic training material was created, which promotes the professional development of social work students and improves their ability to work in a solution-focused manner in client situations. The conclusion is that the material enables students to deepen their understanding of the solution-focused approach and apply it in their practical work as social workers.

Keywords: Social guidance, solution-focused practice

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
3 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY.....	9
4 SOSIAALIOHJAUS	10
4.1 Sosiaaliohjauksen peruseriaatteet.....	11
4.1.1 Asiakaslähtöisyys	12
4.1.2 Prosessimaisuus ja suunnitelmallisuus.....	12
4.1.3 Palveluohjaus	13
4.2 Sosiaaliohjaajan rooli osana sosiaalialan työtä	14
5 RATKAISUKESKEISYYS	15
5.1 Ratkaisukeskeisyyden taustaa	17
5.2 Ratkaisukeskeisyyden periaatteet	18
5.2.1 Asiakaslähtöisyys	19
5.2.2 Tavoitelähtöisyys ja tulevaisuussuuntautuneisuus.....	19
5.2.3 Voimavarakeskeisyys	19
5.2.4 Poikkeuksien ja edistyksen huomioiminen.....	20
5.2.5 Myönteisyys, luovuus, leikkisyys ja huumori	20
5.2.6 Hyödyntäminen ja konstruktiiivinen näkemys	20
5.2.7 Yhteistyö ja kannustus.....	20
5.3 Ratkaisukeskeisyys lähestymistapana	21
5.4 Ratkaisukeskeisen lähestymistavan peruseriaatteet	23
5.5 Ratkaisukeskeisten kysymysten perusmallit.....	24
6 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS	25
6.1 Toiminnallinen kehittämistyö	25
6.2 Laadullinen tutkimus.....	26
6.3 Suunnitteluvaihe	26
6.4 Toteutusvaihe	27
6.5 Päättämis- ja arviointivaihe.....	28
7 KYSELYN TULOKSET	29
7.1 Avointen palautteiden yhteenveto	30
8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
8.1 Eettisyys	33
8.2 Jatkotutkimus	34
8.3 Johtopäätös.....	35
LÄHTEET.....	36

LIITE 1: KOULUTUSMATERIAALI.....	38
LIITE 2: KYSELYLOMAKE	48

1 JOHDANTO

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa on menetelmä, joka painottaa asiakkaiden voimavarojen ja mahdollisuuksien tunnistamista ongelmien sijaan. Ratkaisukeskeisydessä korostetaan, että ihminen on enemmän kuin hänen diagnoosinsa ja erityistä huomiota kiinnitetäänkin ihmisen toimivaan minuuteen ja voimavaroihin, joiden pohjalta myönteinen muutos voidaan rakentaa (Ruutu & Putkisaari, 2022, s. 28). Tämä tuo uudenlaisen, myönteisen näkökulman asiakastyöhön ja parantaa työn vaikuttavuutta.

Ratkaisukeskeisyyden hyödyntäminen sosiaaliohjaajan työssä on mielestäni ajankohtainen ja merkityksellinen aihe. Sosiaaliohjauksen tavoitteena on edistää yksilöiden ja perheiden hyvinvointia sekä osallisuutta vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 3 luku 16 §). Työn moninaisuus ja alati muuttuvat asiakastarpeet edellyttävät, että sosiaaliohjaajilla on käytössään monipuolisia ja toimivia työmenetelmiä, jotka tukevat heidän kykyään kohdata haastaviakin tilanteita asiakastyössä. Kun sosiaaliohjaajat saavat käyttöönsä menetelmiä, jotka mahdollistavat konkreettisen ja tavoitteellisen työskentelyn, se lisää työn hallinnan tunnetta ja ammatillista tyytyväisyyttä.

Opinnäytetyöni aihe on tärkeä oman kiinnostukseni ja ammatillisen kehittymiseni kannalta. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa on yleisellä tasolla varsin tunnettu menetelmä sosiaaliohjaajan työssä, mutta sen systemaattinen käyttö vaihtelee ja tämän vuoksi päädyinkin opinnäytetyössäni tämän aiheen valintaan. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa puhuttelee minua erityisesti siksi, että se korostaa toivoa ja mahdollisuuksia, joita jokaisella ihmisellä on. Uskon, että ratkaisukeskeinen lähestymistapa tarjoaa paitsi konkreettisia työvälineitä myös uudenlaista perspektiiviä sosiaaliohjauksen toteuttamiseen. Opinnäytetyöni kautta saan mahdollisuuden syventää omaa osaamistani.

Opinnäytetyöni rajaus on tehty siten, että työ keskittyy ratkaisukeskeisyyteen sosiaaliohjaajan roolissa. Sosiaaliohjaajien työssä korostuvat asiakkaan arjen tukeminen, vuorovaikutus ja tavoitteellinen työskentely, kaikki keskeisiä osa-alueita, joihin ratkaisukeskeisyys sopii hyvin. Koulutusmateriaalin kehittämiseen keskittyminen tuo opinnäytetyöhön selkeän toiminnallisen painopisteen, joka myös osaltaan rajaa opinnäytetyöni sisältöä. Mielestäni nämä rajaukset mahdollistavat aiheen syvällisen tarkastelun ja sen, että kehitetty teoriapohjaan perustuva materiaali vahvistaisi mahdollisimman hyvin opiskelijoiden osaamista.

2 TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa koulutusmateriaali Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomiopetuksen käyttöön. Tavoitteena oli tuottaa opetusmateriaali, joka syventää opiskelijoiden ymmärrystä ratkaisukeskeisyydestä ja auttaa heitä soveltamaan sitä käytännön työssä sosiaaliohjaajina. Koulutusmateriaalin tarkoitus on tarjota sosionomiopiskelijoille selkeä ja jäsenelty pohja ratkaisukeskeisen menetelmän ymmärtämiseen ja omaksumiseen. Kun he hallitsevat menetelmän paremmin, heillä on taito työskennellä tavoitteellisemmin eri asiakasryhmien kanssa ja näin ollen menetelmäosaamisen vahvistuminen heijastuu suoraan asiakastyön laatuun.

Tämän opinnäytetyön tärkeät kysymykset, joihin haetaan vastausta:

1. Mikä on ratkaisukeskeisyyden taustafilosofia?
2. Miten ratkaisukeskeinen lähestymistapa tukee sosiaaliohjaajan työtä?

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa on yleisesti tunnettu menetelmä sosiaaliohjaajan työssä, mutta sen systemaattinen käyttö vaihtelee käytännössä. Tämän vuoksi valitsin tämän aiheen opinnäytetyöni tutkimuskohteeksi. Aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä etsittäessäni en löytänyt teoksia, jotka keskittyivät

sosiaaliohjaajien menetelmäosaamisen vahvistamiseen. Ratkaisukeskeisyyteen liittyviä teoksia löytyi, mutta aiheesta kehitettyä koulutusmateriaalia ei löytynyt.

Opinnäytetyöni jakaantuu teoreettiseen viitekehykseen sekä koulutusmateriaalin suunnitteluun. Teoreettisessa viitekehyksessä perehdyn sosiaaliohjukseen sekä ratkaisukeskeisyyden taustafilosofiaan ja periaatteisiin. Teoreettinen viitekehys tarjoaa perustan koulutusmateriaalin kehittämiseksi. Koulutusmateriaalin suunnittelussa painopistealueena oli suunnitella materiaali, joka tukee sosionomiopiskelijoiden menetelmäosaamisen vahvistumista teoreettisesta näkökulmasta. Materiaali keskittyy selkeän ja johdonmukaisen tietopaketin tuottamiseen, jossa esitellään ratkaisukeskeisen lähestymistavan taustafilosofiaa ja periaatteita. Materiaali sisältää harjoituksen sekä Ben Furmanin opetusmateriaalia sekä se toimii tietopakettina sosionomiopiskelijoiden teoreettiselle ymmärrykselle.

Päätavoitteena on kehittää teoriapohjainen koulutusmateriaali, joka vahvistaa sosiaaliohjaajien menetelmäosaamista ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa. Tavoitteet opinnäytetyössäni perustuvat teoreettisen tiedon vahvistamiseen, materiaali syventää sosionomiopiskelijoiden ymmärrystä ratkaisukeskeisyyden taustafilosofiasta ja sen keskeisistä periaatteista. Materiaalin tarkoituksena on auttaa heitä hahmottamaan, miten ratkaisukeskeisyyttä voidaan hyödyntää heidän työssään teoreettisesta näkökulmasta. Materiaalin tavoitteena on tarjota käytännöllisesti hyödynnettävä ja selkeä teoriaosuus, joka toimii perustana ammatilliselle kehittymiselle. Materiaali on sähköisessä muodossa.

Sosionomiopiskelijat tulevat työssään sosiaaliohjaajana kohtaamaan monipuolisia ja haastaviakin asiakastilanteita, joissa korostuvat vuorovaikutus-, ongelmanratkaisu- ja ohjaustaidot. Tällaisissa tilanteissa ratkaisukeskeisen lähestymistavan tunteminen auttaa heitä tarjoamaan asiakaslähtöisempää ja tavoitteellisempaa tukea. Opinnäytetyöni tuotoksen konkreettisin hyöty liittyy sosionomiopiskelijoiden ammatillisen osaamisen vahvistamiseen. Koulutusmateriaalin tarkoitus on tarjota sosionomiopiskelijoille selkeä ja jäsennelty pohja

ratkaisukeskeisen menetelmän ymmärtämiseen ja omaksumiseen. Kun he hallitsevat menetelmän paremmin, heillä on taito työskennellä tavoitteellisemmin eri asiakasryhmien kanssa ja näin ollen menetelmäosaamisen vahvistuminen heijastuu suoraan asiakastyön laatuun.

3 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY

Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) sijaitsee osoitteessa Satakunnankatu 23, 28130 Pori. Satakunnan ammattikorkeakoulu on kansainvälinen korkeakoulu, joka tarjoaa laaja-alaisia koulutusmahdollisuuksia eri aloilla. Yksi keskeisistä koulutusohjelmista on sosiaalialan koulutus, jossa valmistutaan sosionomiksi. Sosionomiopinnot SAMK:ssa tarjoavat opiskelijoille vahvan teoreettisen ja käytännön osaamisen yhdistelmän, joka valmentaa heidät monipuolisiin sosiaalialan tehtäviin. SAMK tarjoaa sosionomikoulutusta, päivätoteutuksena, monimuotototutuksena sekä verkkototeutuksena. Päivätoteutus järjestetään Porin kampuksella, ja se sisältää säännöllistä lähiopetusta. Verkkototeutus ja monimuotototutus mahdollistaa joustavan opiskelun paikasta ja ajasta riippumatta, mikä sopii erityisesti työn ohessa opiskeleville. (Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2025.)

Tehtävämme on toteuttaa suuria ja pieniä unelmia. Työelämälähtöinen kouluksemme mahdollistaa sen, että jokainen opiskelijamme valmistuu ja työllistyy. Tulevaisuuden kasvutarinat rakentuvat osaamisalueidemme ytimeen – hyvinvoivan ihmisen ja uudistuvan teollisuuden ympärille. Ovimme ovat auki maailmalle ja olemme osa eurooppalaista korkeakouluyhteisöä. SAMK on osaavien ja hyvinvoivien ihmisten korkeakouluyhteisö, jolla on jalat Satakunnassa ja katse tulevaisuudessa. (Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2025.)

4 SOSIAALIOHJAUS

Sosiaaliohjaus on suhteellisen uusi osa sosiaalipalvelujen kokonaisuutta. Nykyinen sosiaalihuoltolaki (1301/2014), joka astui voimaan vuonna 2015, määritteli ensimmäistä kertaa sosiaaliohjauksen virallisesti sosiaalipalveluksi. (Helminen, 2022, s. 12.) ”Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.” (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 3 luku 16 §.)

Sosiaaliohjauksen toteuttaminen edellyttää laajaa ymmärrystä sosiaaliturvasta ja palvelujärjestelmistä. Sosiaaliohjausta voidaan tarjota itsenäisenä palveluna tai osana muita sosiaalipalveluita, kuten perhetyötä tai sosiaalista kuntoutusta. Se voi sisältää yksilöllistä neuvontaa esimerkiksi saatavilla olevista palveluista, niiden hakemisesta ja käyttöehdoista. Tarvittaessa sosiaaliohjaus voi olla myös käytännönläheistä tukea arjen hallintaan, kuten avustamista kodin ulkopuolisten asioiden hoidossa tai harrastuksiin osallistumisessa. Keskeistä sosiaaliohjauksessa on asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltainen hahmottaminen sekä hänen voimavarojensa ja mahdollisuuksiensa tunnistaminen. Työssä korostuvat joustava kohtaaminen, kannustaminen ja tukeminen kohti itsenäisempää selviytymistä. (Araneva, 2016, s. 60-61.)

Sosiaaliohjausta kuvaa käsite muutostyö, jossa asiakkaan kanssa pyritään kohti parempaa huomista ja hyvää tulevaisuutta. Sosiaaliohjauksen keskeinen päämäärä on syrjäytymisen ehkäisy, erityisesti sosiaalisten ongelmien ehkäisy ja niihin puuttuminen. Tavoitteena on edistää ihmisen kokonaisyhyvinvointia, erityisesti sosiaalisen hyvinvoinnin, sosiaalisten suhteiden ja psyykkisen hyvinvoinnin näkökulmasta. (Helminen, 2016, s. 16.) ”Sosiaaliohjauksesta kertovat ilmaisut uuden etsiminen ja uuden löytäminen” (Helminen, 2016, s. 18).

Sosiaaliohjaajan työ on moniammatillista ja verkostomaista, mikä tarkoittaa tiivistä yhteistyötä esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden, terveydenhuollon

ammattilaisten, opetusalan toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa. Sosiaalihuoltolaissa 41 §:ssä määritellään monialaisen yhteistyön toteuttaminen. Sosiaalihuollon palvelut toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että palvelut, mukaan lukien tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut, muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Työntekijän on tarpeen mukaan oltava yhteydessä eri yhteistyötahoihin, asiantuntijoihin sekä tarvittaessa asiakkaan omaisiin ja muihin läheisiin henkilöihin lain säädösten mukaisesti. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 4 luku 41 §.) Sosiaalihuollon soveltamisoppaan 41 §:ssä tarkennetaan, että neuvottelujen järjestäminen ja verkostomainen työskentelytapa ovat olennainen osa sosiaalihuollon perustyötä. Yhteistyön kehittämisellä ja vahvistamisella sekä vastuiden selkiyttämällä pyritään vahvistamaan sosiaalihuollon ydintehtäviä ja varmistamaan riittävä asiantuntemus. Tavoitteena on, että asiakkaille tarjotaan oikea-aikaisia ja heidän tukitarpeitaan vastaavia palveluja. Yhteistyön merkitys korostuu kaikissa yksittäistapauksissa ja sen huomioiminen on välttämätöntä palvelujen toteutumisessa. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas, 2024, s. 164.)

Monialaisen ja moniammatillisen työskentelyn tärkeydestä on keskusteltu jo usean vuosikymmenen ajan, mutta tulokset ovat olleet koko toiminnan kannalta heikot. Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö ei kuitenkaan synny itsestään. Yhteistyön rakentaminen edellyttää sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöiltä keskinäistä vuorovaikutusta, tahtoa ja sitoutumista kumppanuuteen sekä ymmärrystä siitä, että yhteistyö on välttämätöntä asiakkaan ongelmien ratkaisemisessa ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Raatikainen ym., 2020, s. 125.)

4.1 Sosiaaliohjauksen peruseräatteen

Ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat sosiaalialan ammatillisen työn keskeisiä eettisiä periaatteita ja ammattietiikan perustaa. Ammattietiikan avulla pyritään edistämään hyvän elämän toteutumista, ja eettisten toimintatapojen vahvistaminen on olennainen osa ammatillisuutta. (Talentia, 2022, s. 7.) Sosiaaliohjaus on työkäytäntö, jota ohjaavat

peruseriaatteista asiakaslähtöisyys, suunnitelmallisuus, prosessimaisuus sekä palveluohjaus (ks. kuvio 1). (Raatikainen ym., 2020, s. 122.)

4.1.1 Asiakaslähtöisyys

Asiakasprosessissa yksi keskeisistä tekijöistä on asiakaslähtöisyys, joka muodostaa asiakastyön arvoperustan. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa sitä, että jokainen asiakas kohdataan yksilönä. (Raatikainen ym., 2020, s. 94.) Työskentelyssä otetaan huomioon asiakkaan odotukset ja toiveet, mikä helpottaa asiakkaan osallistumista prosessiin. (Helminen, 2016, s. 17.) Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristössä on tapahtunut muutos, jossa palvelujärjestelmässämme asiakaskeskeisyydestä on siirrytty asiakaslähtöisyyteen. Tämä tarkoittaa, että asiakas on aktiivisesti mukana etsimässä sopivia ja oikea-aikaisia ratkaisuja omaan elämäntilanteeseensa. Asiakaslähtöisyyttä korostavassa ohjauksessa pyritään paitsi auttamaan asiakasta selviytymään palvelujärjestelmän monimutkaisuudesta, myös tukemaan hänen omia voimavarojaan. Tavoitteena on tukea asiakasta vakaassa ja myönteisessä elämännhallinnassa. (Raatikainen ym., 2020, s. 123.)

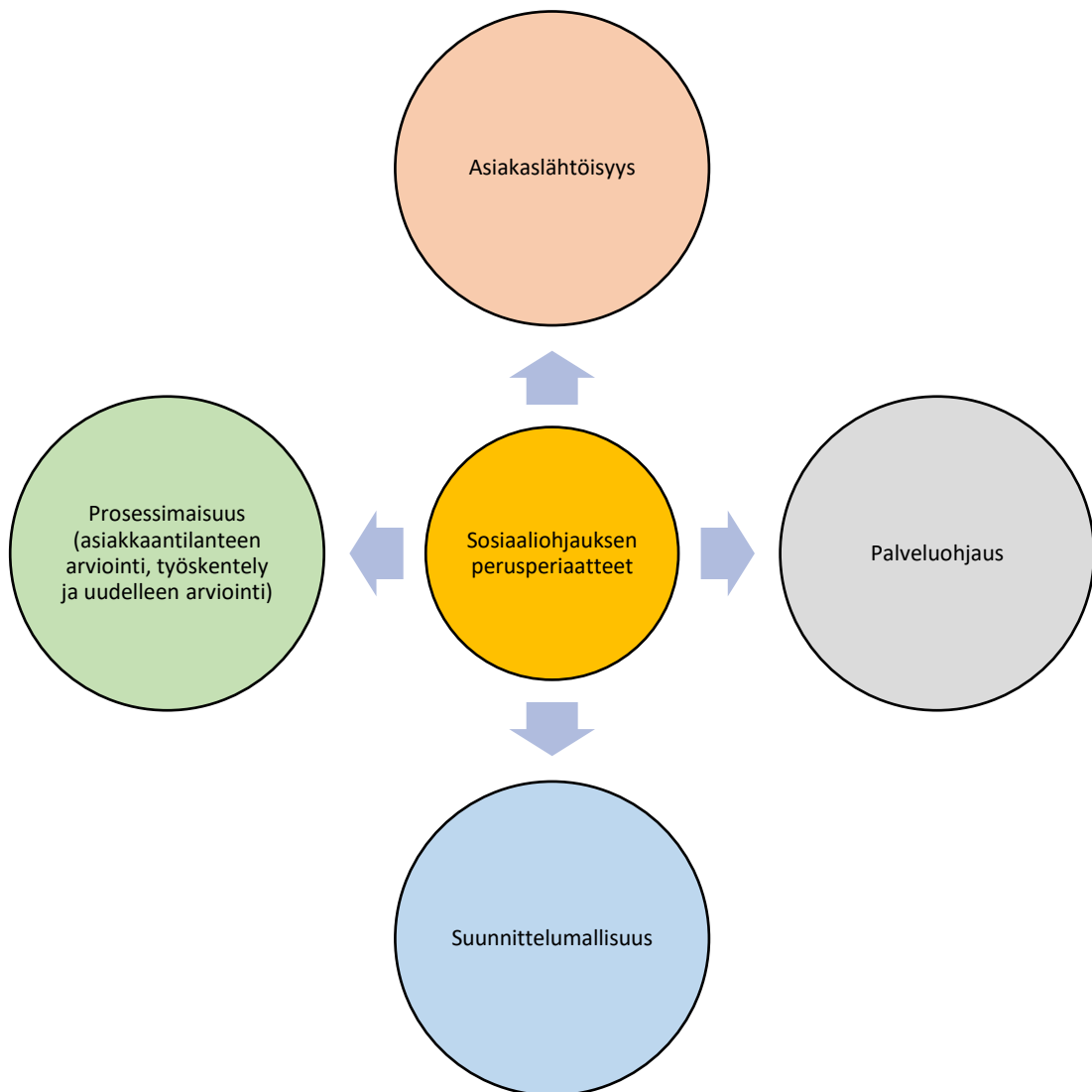
4.1.2 Prosessimaisuus ja suunnitelmallisuus

Sosiaaliohjaus toteutuu prosessina, jossa eri vaiheet kytkeytyvät toisiinsa. Prosessin vaiheet ovat arviointi, tavoitteiden asettaminen, suunnittelu, seuranta ja dokumentointi. Sosiaaliohjausprosessi alkaa asiakkaan tapaamisella ja sen lähtökohtana on asiakkaan elämäntilanteen ja arjen tarkastelu sekä niiden arviointi. Tässä osiossa keskitytään haasteiden ja ongelmien sekä mahdollisuuksien ja ratkaisuvaihtoehtojen etsimiseen ja tunnistamiseen yhteistyössä asiakkaan kanssa. (Helminen, 2016, s. 18.) Työskentelyn perustana on näkökulma, jossa on merkityksellistä, että asiakas ja työntekijä tuovat tilanteeseen omat olemassa olevat tietonsa, joiden pohjalta muodostetaan suunnitelma tilanteen ratkaisemiseksi. Useimmiten on tarpeellista jakaa tavoitteet pienemmiksi osatavoitteiksi, jolloin niiden saavuttaminen ja arviointi on helpompaa sekä pohjautuu suunnitelmallisuuteen. (Raatikainen ym., 2020, s. 97.) Oleellisena

osana on myös asiakastyön dokumentointi, dokumentointi tarkoittaa asiakastyössä syntyvien asiakirjojen laatimista sekä asiakassuhteessa ja palveluissa syntyvien tietojen tallentamista. (Raatikainen ym., 2020, s. 97.)

4.1.3 Palveluohjaus

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos on määrittänyt sote-rakennemuutoksen yhteydessä palveluohjauksen siten, että palveluohjaus on erityinen sosiaalityön työmenetelmä, mutta myös laajempi käsite, joka kattaa palveluiden yhteensovittamisen. Palveluohjauksessa pyritään tunnistamaan asiakkaan voimavarat ja ohjaamaan hänet niitä tukevien palveluiden piiriin. Palveluohjaukseen kuuluu muun muassa asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen kartoitus sekä konkreettisten tukitoimien ja palvelujen yhdistäminen. (Raatikainen ym., 2020, s. 124.) Palveluohjausta käytetään usein tilanteissa, joissa asiakas tarvitsee useita palveluja samanaikaisesti. Tällöin arvioidaan palvelun tarve, suunnitellaan ja koordinoidaan palvelut sekä seurataan niiden toteutumista. Palveluohjauksesta hyötyvät esimerkiksi muisti- ja monisairaant, päihde- ja mielenterveysasiakkaat, vammaiset, iäkkäät henkilöt sekä vaativaa ja erityistä tukea tarvitsevat lapsiperheet. (Raatikainen ym., 2020, s. 123.) Työskentelyssä otetaan huomioon myös asiakkaan omaiset ja läheiset, sekä vahvistetaan omais- ja läheisverkostoja. (Helminen, 2016, s. 20.)

Kuvio 1. Sosiaaliohjauksen perusperiaatteet.

4.2 Sosiaaliohjaajan rooli osana sosiaalialan työtä

Sosiaalialan työllä pyritään vahvistamaan ihmisten osallisuutta ja yhteisöihin kuulumista sekä ehkäisemään ongelmia ennalta. Työhön kuuluu myös erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen etsiminen, niiden arviointi ja seuranta sekä heikoimmassa asemassa olevien oikeuksien puolustaminen. Asiakastyötä ohjaavat lait, arvot ja eettiset periaatteet, joista keskeisiä ovat ammattietiikka, sosiaalihuoltolaki ja sosiaalihuollon toimintaperiaatteet. Viime kädessä

sosiaalialan työssä on kyse asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien sekä sosiaalioikeuden toteutumisen varmistamisesta. (Raatikainen ym., 2020, s. 89.)

Sosiaalialan työ on muutoskeskeistä työtä, jonka tavoitteena on tukea ja auttaa asiakasta erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa. Asiakkaan tilanteesta riippuen työn painopiste voi olla ehkäisevässä, kuntouttavassa, yhteisöllisessä, korjaavassa tai rakenteellisessa työssä. Keskeisiä tavoitteita ovat sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantaminen. Hyvinvoinnin edistäminen voi kohdistua yksilöihin, perheisiin, yhteisöihin tai koko väestöön. (Raatikainen ym., 2020, s. 89.)

Sosiaaliohjauksella on tärkeä rooli osana sosiaalialan työtä, sosiaaliohjaajana voi työskennellä monenlaisissa työympäristöissä, kuten koulun oppilashuollossa tai varhaiskasvatuksessa, lastensuojelussa ja nuorisotyössä sekä ennaltaehkäisevässä ja kuntouttavassa perhetyössä. Työkenttäsi voi kuulua myös mielenterveys- ja päihdetyö, rikosseuraamustyö vankilassa, vanhustyö tai aikuissosiaalityö. Lisäksi sosiaaliohjaajana voit toimia kuntoutuksen tehtävissä, neuropsykiatrisia haasteita omaavien asiakkaiden parissa, kehitysvammaisten ja vammaistyön alueella sekä kehittämis- ja hanketyössä edellä mainituilla aloilla. Myös esimiestehtävät näillä työaloilla voivat olla osa sosiaaliohjaajan urapolkua. (Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2025.)

Sosiaaliohjausta on hyödynnetty tuloksellisesti lastensuojelutyössä, tämän lisäksi aikuissosiaalityössä on saatu hyviä kokemuksia erilaisista työpari- ja tiimimalleista sekä itsenäisesti toteutetusta sosiaaliohjauksesta. Sosiaaliohjaus onkin nykyisin keskeinen työmuoto ja palvelu koko sosiaalihuollon kentällä. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas, 2024, s. 68.)

5 RATKAISUKESKEISYYS

Ratkaisukeskeisyys on käytännön strategia, joka tarjoaa välineitä ongelmatilanteissa ja kehittämistyössä toimimiseen. Se on tehokas menetelmä

vaikeuksien ratkaisemiseen ja soveltuu niin yksilöiden kuin ryhmien kanssa työskentelyyn. (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 62.) ”Ratkaisukeskeisyys tarkoittaa tietoista, valittua tapaa huomata voimavaroja ja vahvuuksia sekä suunnata ajattelu tulevaisuuteen, toivottuun kehitykseen sekä edistykseen” (Saukkola & Laane, 2017, s. 38). Ratkaisukeskeisyys on vaikuttava menetelmä erilaisten haasteiden ratkaisemiseen ja soveltuu sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn. Menetelmän ydin ei ole valmiiden ratkaisujen tarjoamisessa keskustelukumppanille, vaan pikemminkin yhteisten ideoiden etsimisessä sekä hänen tavoitteidensa ja näkökulmiensa ymmärtämisessä. Kaikkia ongelmia ei voi välttämättä ratkaista, mutta aina on mahdollista tunnistaa tavoitteita, päämääriä ja voimavaroja, joiden avulla voi edetä vaikeuksien yli tai oppia käsittelemään niitä paremmin. (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 62.) Ratkaisukeskeisyys ei ole itseisarvo tai ehdoton periaate, vaan ennen kaikkea yhteistyöhön perustuva menetelmä ja arvostava elämänasenne. (Saukkola & Laane, 2017, s. 40).

Ratkaisukeskeisessä työskentelyssä on monia tehokkaita menetelmiä, jotka oikea-aikaisesti ja asiakaslähtöisesti käytettyinä voivat olla erittäin hyödyllisiä. Kuitenkin ratkaisukeskeisyys on pohjimmiltaan enemmän elämänfilosofia, asenne ja ajattelutapa, jossa yhdistyvät myönteinen ja humanistinen ihmiskuva, pystyvyyden vahvistaminen sekä toiveikkuuden tukeminen. (Ruutu & Putkisaari, 2022, s. 30.) Ratkaisukeskeisessä työskentelyssä näkökulman vaihtaminen on keskeistä. Työtavan ytimessä ovat asiakaslähtöisyys, yhteistyö ja asiakkaan näkökulman korostaminen. (Raatikainen ym., 2020, s. 111.)

Milton Erikson on aikoinaan sanonut, että ratkaisukeskeisen työn periaate on ”Käytä sitä, mitä asiakkaalla on tarjottavana”. Erikson uskoi vahvasti, että jokaisella asiakkaalla on omia voimavaroja, joita voidaan käyttää ratkaisujen rakentamiseen. (Raatikainen ym., 2020, s. 111.) Ratkaisukeskeisen työn ydin on saada ihmisen voimavarat käyttöön ja suunnata ne niin, että ihminen pystyy ratkaisemaan omia ongelmiaan. Pyrkimyksenä on saada asiakas suhtautumaan valoisasti tulevaisuuteensa ja näkemään myönteinen, mutta realistinen kuva siitä, miltä hänen tilanteensa voisi näyttää myöhemmin. Tärkeää on

toivon ja unelmien luominen ja menneiden kokemusten positiivinen hyödyntäminen. (Raatikainen ym., 2020, s. 112.)

Ratkaisukeskeisessä työssä keskitytään ihmisten voimavaroihin sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään ongelmien syiden etsimiseen. Ratkaisukeskeisyys on tulevaisuuteen suuntautunut, mutta se ei tarkoita ongelmien kieltämistä tai niistä vaikenemista. On tärkeää, että ihminen kokee tulevansa kuuluksi ja kohdatuksi omana itsenään. Ongelmat ovat osa elämää, mutta niin ovat myös ratkaisut, voimavarat, kyvyt, resurssit ja voimanlähteet. Suurimpana haasteena on yrittää löytää niitä juuri silloin, kun elämä näyttäytyy synkkänä. (Raatikainen ym., 2020, s. 110.)

5.1 Ratkaisukeskeisyyden taustaa

Ratkaisukeskeisyyden taustalla ovat systeemiteoria, kybernetiikka ja sosiaalinen konstruktionismi. Systeemiteorian näkökulmasta kaikki osatekijät vaikuttavat toisiinsa. Itävaltalainen biologi Ludvig v. Bertalanffy kehitti yleisen systeemiteorian, jonka mukaan kokonaisuuden eri osat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Tämä ajatusmalli mahdollisti perheterapian kehittämisen siten, että perhettä voitiin tukea, vaikka kaikki sen jäsenet eivät olleet mukana tapamisessa. Samoin esimerkiksi työryhmä voidaan nähdä systeeminä, jossa yhden osan muutos vaikuttaa koko kokonaisuuteen. Englantilaisyntyinen antropologi Gregory Bateson syvensi tätä ajattelutapaa ja teki yhteistyötä ratkaisukeskeisten terapeuttien kanssa. Häntä kiinnosti erityisesti ongelmien tarkastelu systeemisestä ja vuorovaikutuksellisesta näkökulmasta. (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 65.)

”Ratkaisukeskeisyyteen liitettynä tämä systeemiteorian osateoria näkyy perusfilosofiassa:

1. Älä korjaa sitä, mikä ei ole rikki!
2. Tee lisää toimivia asioita!
3. Tee pieni muutos siihen, mikä ei toimi!” (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 65.)

Kybernetiikalla on tärkeä rooli ratkaisukeskeisessä ajattelussa, sillä sen mukaisesti asioita ei tulkita, vaan päätelmät perustuvat havaintoihin. Kreikan sana ”kybernere” tarkoittaa laivan ohjaamista, ja perinteisesti laivan kulkua on ohjattu seuraamalla mittareiden liikkeitä ja tekemällä tarvittavia suunnanmuutoksia. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttääkin palautejärjestelmää ja korjaavia toimenpiteitä. Tämä ajattelumalli laajeni myöhemmin koskemaan myös kommunikointia, jossa havaittiin vastaava itsesäätelyn periaate. Informaation nähtiin liikkuvan syy-seuraussuhteiden ketjuna. (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 65.)

Sosiaalinen konstruktionismi on vaikuttanut merkittävästi erityisesti suomalaisen ratkaisukeskeiseen ajatteluun. Se kehittyi toisen maailmansodan jälkeisenä aikana, samoin kuin systeemiteoria. Konstruktionismin mukaan havaitsemamme todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja käsityksemme maailmasta muodostuvat keskustelujen kautta. Tietomme ja merkitykset eivät ole valmiita tai pysyviä, vaan ne muotoutuvat jatkuvasti osana yhteistä tarinankerrontaa. Tässä ajattelutavassa keskeistä on kielen rooli ja sen merkitys ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Yksi keskeisistä sosiaaliseen konstruktionismiin vaikuttaneista ajattelijoina on filosofi Ludwig Wittgenstein, jonka mukaan kieli ei ole vain väline ajattelulle, vaan sillä rakennetaan ja ylläpidetään sosiaalisia suhteita. (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 65-66.)

5.2 Ratkaisukeskeisyyden periaatteet

Ratkaisukeskeinen terapia ja siitä kehittyneet asiakasohjauksen käytännöt pohjautuvat moniin arvoihin ja vahvaan eettiseen ajatteluun (Vänskä ym., 2014, s. 80). Tässä osiossa käsitellään ratkaisukeskeisyyttä ohjaavia periaatteita (ks. kuvio 2).

5.2.1 Asiakaslähtöisyys

Asiakas voi olla yksilö, perhe, ryhmä tai työyhteisö. Asiakas määrittelee omat tavoitteensa itse, sen sijaan että hänen olisi hyväksyttävä asiantuntijoiden asettamat tavoitteet. (Ratkes, 2025.) Työskentely perustuu asiakaslähtöiseen periaatteeseen. Työntekijä on aktiivinen keskustelun ohjaaja, joka kysyy kysymyksiä aktiivisesti, mutta ei tulkitse tai määrittele asiakkaan puolesta. Asiakas asettaa itse omat tavoitteensa, ja työntekijän rooli on tukea ja auttaa asiakasta tässä prosessissa. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa asiakkaan kohtaamista siten, että hän todella kokee tulevansa kuulluksi. (Vänskä ym., 2014, s. 82-83.)

5.2.2 Tavoitelähtöisyys ja tulevaisuussuuntautuneisuus

Keskusteluissa painopiste on asiakkaan tavoitteissa ja siinä, kuinka hän voi saavuttaa ne (Ratkes, 2025). Keskusteluissa keskiössä ovat tavoitteet sekä konkreettiset arjen tapahtumat, jotka tukevat näitä tavoitteita. Keskustelu tarjoaa mahdollisuuden tarkastella tavoitteita joko nykyhetkessä tai tulevaisuuden näkökulmasta. (Vänskä ym., 2014, s. 82-83.)

5.2.3 Voimavarakeskeisyys

Tutkitaan ja hyödynnetään asiakkaan kykyjä, taitoja ja osaamista nykyisen pulman ratkaisemisessa tai tavoitteiden saavuttamisessa. Menneisyyttä tarkastellaan lähinnä voimavarana. (Ratkes, 2025.) Asiakkaan kykyjä, taitoja ja osaamista tarkastellaan ja hyödynnetään nykyhetkessä ilmenevän pulman ratkaisemisessa tai tavoitteiden saavuttamisessa. Taidot ja elämässä toimivat asiat ovat keskeisiä motivaation, toiveikkuuden ja asiakkaan identiteetin kannalta, ja ne ovat tärkein keskustelun fokus. Usein voimavaroja käsitellään asiakas-keskusteluissa ikään kuin sivulauseessa, eikä niitä aina hyödynnetä ongelmien ratkomisessa. Voimavarat toimivat kuitenkin sillan tavoin ratkaisujen löytämisessä. (Vänskä ym., 2014, s. 82-83.)

5.2.4 Poikkeuksien ja edistyksen huomioiminen

Tutkitaan erityisesti aikoja ja hetkiä, jolloin vaikeudet ovat olleet paremmin hallinnassa tai jokin tavoite on jo osittain toteutunut. Tärkeää on kartoittamalla tunnistaa edistysaskelia tavoitteen suuntaan. (Ratkes, 2025.) Ongelmat eivät ole pysyviä tai tasaisia (esimerkiksi yhtä suuria) koko ajan. Ongelmatilanteiden rinnalla voi esiintyä pieniä hyviä hetkiä ja onnistumisia. On myös tärkeää ymmärtää, että jotkut pulmat tai elämäntilanteet eivät koskaan korjaannu täydellisesti. Tällöin on tärkeää löytää keinoja sopeutua uuteen elämäntilanteeseen sekä sitä kautta löytää mielekkyyttä ja elämäniloa. (Vänskä ym., 2014, s. 82-83.)

5.2.5 Myönteisyys, luovuus, leikillisuus ja huumori

Tämä työmuoto tukee asiakkaan vahvuuksia. Uusien näkökulmien syntyminen lisäksi keskeistä on ideoida vuorovaikutuksessa erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja kokeilla niitä käytännössä. (Ratkes, 2025.)

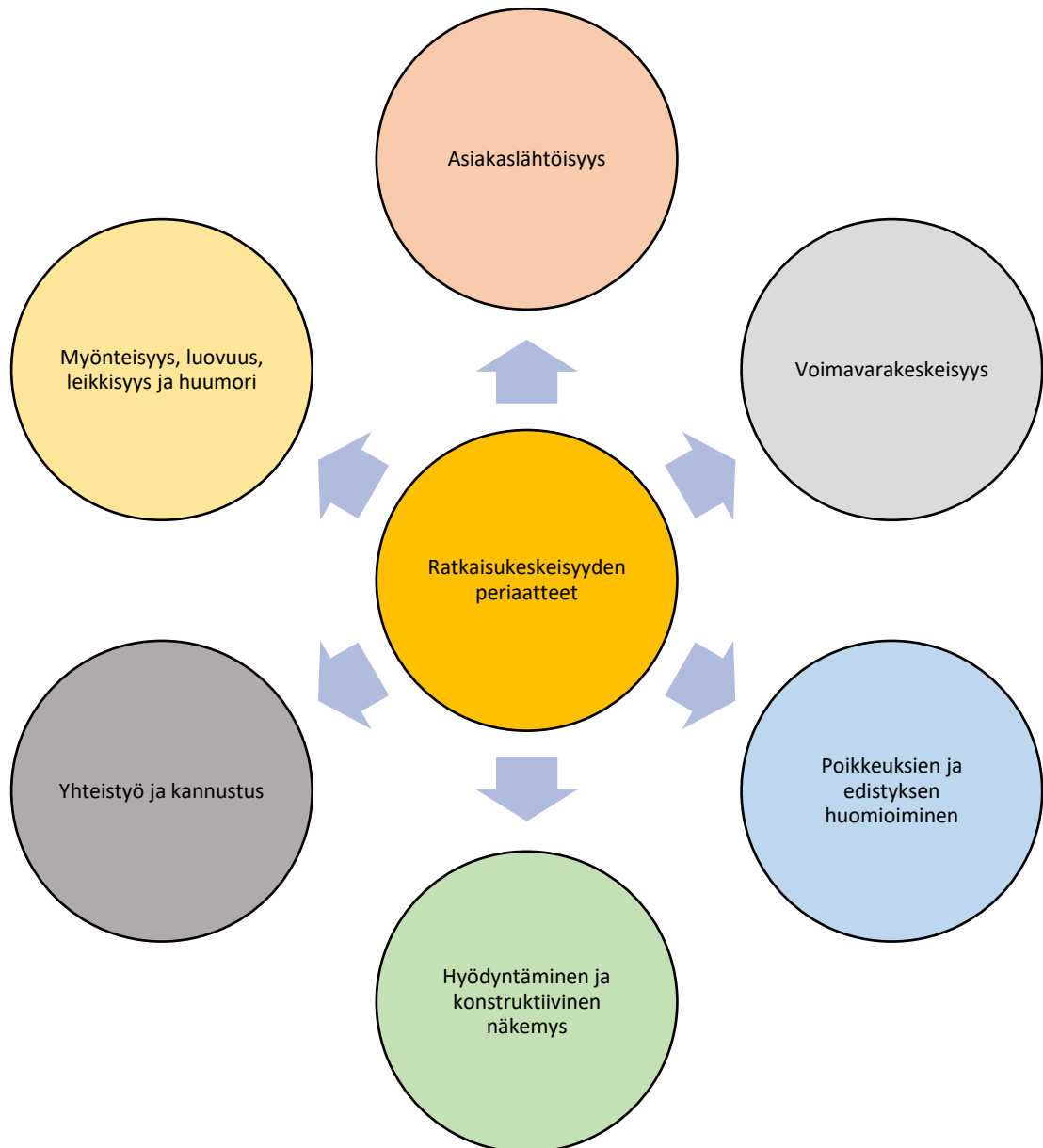
5.2.6 Hyödyntäminen ja konstruktiiivinen näkemys

Työtapa on joustava, salliva ja siinä voidaan vapaasti hyödyntää ideoita muista työmuodoista, kuten kognitiivisenterapian harjoituksia, narratiivisen terapian ulkoistamista, NLP-tekniikoita, tarinoita, kotitehtäviä, sopimuksia ja muita vastaavia menetelmiä. (Ratkes, 2025.) Kielen kautta rakentuva todellisuus on keskeinen elementti keskustelussa sekä toiveikkuuden ja motivaation herättämisessä. (Vänskä ym., 2014, s. 82-83.)

5.2.7 Yhteistyö ja kannustus

Asiakkaan verkostot ja läheiset nähdään voimavarana, ja ongelmia voidaan ratkoa yhteistyössä heidän kanssaan. Tärkeä osa työtä on antaa aitoa myönteistä palautetta sekä kiitosta edistymisestä eri osapuolille. (Ratkes, 2025.) Yhteistyö ja kannustus ovat keskeinen osa työntekijän työtappaa. Yhteistyössä

toimiminen ilmenee työntekijän kyvykkyytenä motivoida, vahvistaa ja tuoda konkreettista edistymistä sekä toiveikkuutta esiin. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa uskoo, että yhteistyön kautta on mahdollista käsitellä vaikeitakin asioita avoimesti ja rehellisesti. (Vänskä ym., 2014, s. 82-83.)

Kuvio 2. Ratkaisukeskeisyyden periaatteet

5.3 Ratkaisukeskeisyys lähestymistapana

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa on peräisin psykoterapiasta, erityisesti

lyhytterapiasta. Sen juuret ulottuvat 1970-luvulle, jolloin Palo Alton MRI-tutkimuskeskuksessa (Mental Research Institute) Yhdysvalloissa tehtiin uraauurtavaa työtä aiheen parissa. Psykiatri Milton H. Ericksonia (1901–1980) pidetään ratkaisukeskeisen ajattelutavan keskeisenä kehittäjänä. (Raatikainen ym., 2020, s.110.) Psykiatri Milton H. Ericksonin työskentelytapa asiakkaiden kanssa alkoi herättää kiinnostusta jo 1950-luvulla. Ericson ei noudattanut yhtä tiettyä teoriaa, vaan piti ensisijaisena asiakkaan kuuntelemista. (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 62.) Myöhemmin Steve De Shazer ja Insoo Kim Berg jatkoivat tämän lähestymistavan systemaattista kehittämistä 1970- ja 1980-luvuilla Brief Family Therapy Centerissä (BFTC). Suomessa ratkaisukeskeistä ajattelua ovat edistäneet erityisesti Ben Furman ja Tapani Ahola. Tämä ajattelumalli syntyi vastapainona perinteiselle ongelmakeskeiselle lähestymistavalle. (Raatikainen ym., 2020, s.110.) ”Ratkaisukeskeisyys löysi tiensä Suomeen 1970-luvun puolivälissä” (Hirvihuhta & Litovaara, 2002, s. 62).

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa asiakastyössä on jalostunut ongelmaratkaisuun keskittyneestä lyhytterapiasta. Ratkaisukeskeisen asiakastyön periaatteita ovat muun muassa jo toimivien, olemassa olevien voimavarojen vahvistaminen ja löytäminen. Työtavassa keskitytään asiakkaan motivaation ja toiveikkuuden vahvistamiseen. Asiakkaan kohtaaminen ja keskustelu, nähdään jo interventiona, sillä ratkaisukeskeisyys uskoo kielen todellisuutta ja identiteettiä rakentavaan voimaan. (Vänskä ym., 2014, s. 74.)

Ratkaisu- ja voimavarasuuntautunut ajattelu on myönteinen ja käytännönläheinen lähestymistapa, joka soveltuu moniin eri työympäristöihin. Se tarjoaa hyödyllisiä välineitä paitsi ammatilliseen työhön myös henkilökohtaiseen elämään. Työpaikoilla ratkaisukeskeistä ajattelua voidaan hyödyntää esimerkiksi johtamisessa, kehittämistyössä, työnohjauksessa ja asiakastyössä. Se on osoittautunut toimivaksi menetelmäksi muun muassa koulutuksessa, terveydenhuollossa, sosiaalityössä ja psykoterapiassa. (Ratkes, 2025.)

Ratkaisukeskeinen työskentely suuntautuu tulevaisuuteen ja korostaa mahdollisuuksia. Aina on tilaisuus luoda jotain uutta ja myönteistä. Tässä ajattelutavassa vaalitaan uskoa, toivoa ja unelmia – usein ongelmien taustalla on toteutumaton haave, jota voidaan lähteä työstämään. Tavoitteena on löytää

tasapaino realististen mahdollisuuksien ja toiveiden välillä. Lähestymistavan ytimessä ovat inhimillisyys, leikkisyys, lämpö, luovuus, huumori, tasa-arvo, armollisuus ja joustavuus. Ratkaisukeskeiseen työskentelyyn kuuluu tavoitteellisuus. Yleensä asetetaan selkeitä päämääriä, joita kohti edetään pienin, konkreettisin askelin. Vaikka tavoitteiden saavuttaminen voi joskus tuntua haastavalta, on tärkeää tehdä näkyväksi jokainen edistysaskel. Toisaalta kaikissa tilanteissa ei ole tarpeen määrittää tarkkoja tavoitteita – oleellisinta on varmistaa, että yhteinen työskentely on asiakkaalle hyödyllistä ja merkityksellistä. (Ratkes, 2025.)

Ratkaisukeskeiset periaatteet on helppo omaksua, sillä ne eivät perustu monimutkaisiin teoreettisiin rakenteisiin. Keskeistä on taito rakentaa luottamuksellinen yhteistyösuhde, ohjata prosesseja ja hyödyntää sopivia menetelmiä. Asiakastyössä korostuvat arvostava kohtaaminen sekä asiakkaan voimavarojen ja itsenäisyyden vahvistaminen. (Ratkes, 2025.)

5.4 Ratkaisukeskeisen lähestymistavan peruseriaatteet

Tässä osiossa kerrotaan ratkaisukeskeisen lähestymistavan peruseriaatteet, jotka pohjautuvat Milton H. Ericsonin terapeutisiin menetelmiin, joiden pohjalta on kehittynyt tulevaisuus- ja tavoitesuuntutunut työmuoto.

- Ihminen on oman elämänsä asiantuntija: asiakas määrittelee itse tavoitteensa ja päättää, miten hän haluaa edetä muutosprosessissa.
- Voimavarojen ja toiveikkuuden korostaminen: ihmisillä on jo käytettävissä voimavarat, jotka voivat tukea heidän itseapuaan. Ammattilaisen tehtävä on tukea asiakkaan potentiaalin löytämisessä.
- Tulevaisuuteen suuntautuminen ja tavoitteellisuus: koska menneisyyttä ei voi muuttaa, on järkevää keskittyä enemmän nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Menneisyyttä voidaan kuitenkin tarkastella, mutta silloin tarkastelu lähtee siitä, mitä siitä voi oppia ja miten aiemmin käytetyt selviytymisstrategiat voivat tukea nykyistä tilannetta. Menneisyyttä tarkastellaan siis voimavarakeskeisestä näkökulmasta.

- Positiivisuus ja leikillisuus: pyritään näkemään piilevät kyvyt ja voimavarat, jolloin epäonnistumiset voivat toimia oppimiskokemuksina. Huumori puolestaan edistää luovuutta.
- Arvostus, tasavertaisuus ja yhteistyö: jokainen ihminen, ihmissuhde ja tilanne ovat ainutlaatuisia, minkä vuoksi myös ongelmiin on monia mahdollisia ratkaisuja.
- Muutos on jatkuvaa ja väistämätöntä: tapaamisissa pyritään vaikuttamaan myönteisesti muutoksen suuntaan.
- Ongelmat eivät ole pysyviä: aina on poikkeuksia, jolloin ongelma ei ole niin hallitseva, ja nämä myönteiset poikkeukset pyritään tuomaan tietoiseksi, jotta niitä voidaan hyödyntää.
- Edistys tapahtuu pienin askelin: pienetkin muutokset voivat johtaa suurempiin edistysaskeleisiin.
- Ratkaisut eivät aina liity suoraan ongelmaan, eikä ongelman poistamiseksi tarvitse aina tietää sen tarkkaa syytä.
- Tulevaisuuteen voi vaikuttaa: (the future is both created and negotiable). (Ruutu & Putkisaari, 2022, s. 29.)

5.5 Ratkaisukeskeisten kysymysten perusmallit

Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa tärkeä väline on puhe: vuorovaikutteinen keskustelu ja aito dialogi. Kysymykset ovat olennainen osa tätä prosessia, sillä ne toimivat keskustelun avaajina. Vastaukset eivät ole aina yhtä tärkeitä kuin kysymykset itsessään. Kysymysten tarkoitus on herättää toisen osapuolen ajatuksia ja auttaa häntä löytämään jotain uutta – tuoreita näkökulmia, oivalluksia ja vertauskuvallisesti sanottuna erilaisia tapoja tarkastella asioita. (Hirvihuhta & Litovaara, 2003, s. 101.) Kysymysten ydin on siinä, että kuullessaan kysymyksen, ihmisen mieli tai aivot alkavat automaattisesti etsiä vastauksia. Asiakkaan ongelma voi joskus alkaa ratketa jo silloin, kun työntekijä esittää kysymyksiä, joihin asiakas ei ole aikaisemmin joutunut vastaamaan tai joita hän ei ole osannut tarkastella tietyistä näkökulmista. Toisaalta työntekijä voi myös ohjata, jopa manipuloida asiakasta kysymysten avulla. Kysymyksiin pätee sama periaate kuin sanoihin: ne voivat avata, sulkea, mahdollistaa,

arvostella, ehdottaa, peittää tai paljastaa – luoden näin todellisuutta. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaisia kysymyksiä esität. (Vilén ym., 2002, s. 138.)

Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa apuna käytetään yleensä avoimia kysymyksiä (mitä, milloin, mikä, missä, miten, kuka), jotka voivat olla esimerkiksi voimavaroja etsiviä, kartoittavia, muutosta koskevia, myönteisiä poikkeuksia selvittäviä, selviytymistä käsitteleviä tai asteikkokysymyksiä. (Raatikainen ym., 2020, s. 115.) Miksi-kysymyksiä pyritään välttämään, koska ne voivat helposti ohjata keskustelun etsimään ongelman syitä tai syyttämään muita, olipa kyseessä läsnä olevat tai poissa olevat osapuolet. Sulkeutuneet kysymykset eivät ole täysin poissuljettuja, sillä ne voivat joskus auttaa vahvistamaan yhteistä tulkintaa tai luomaan ymmärrystä osapuolten välillä. Muutosta koskevilla kysymyksillä pyritään selvittämään, mitkä asiat asiakkaalle ovat tärkeitä (tavoitteet ja arvot) sekä tunnistamaan asiakkaan vahvuudet ja voimavarat. (Raatikainen ym., 2020, s. 115.)

6 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

6.1 Toiminnallinen kehittämistyö

Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämistyö. Toiminnallisen kehittämistyön kautta suunnittelin ja toteutin opiskelijamateriaalin sosionomiopiskelijoille (kts. liite 1), materiaali perustuu ratkaisukeskeisyyden teoreettiseen perustaan. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi tutkimuksellisen kehittämisen muoto ja opinnäytetyyppi ammattikorkeakoulussa. Siinä esitellään ammatillista asiantuntijuutta kehittäväällä ja tutkimuksellisella lähestymistavalla toteutettu tuotos ja raportti, joka perustelee tuotokseen liittyvät lähtökohdat, valinnat ja ratkaisut. (Kostamo ym. 2022, s. 11.) Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tukea ammatillisen kentän käytännön toimintaa tarjoamalla ohjeistuksia, opastusta, tai toiminnan järjestämistä ja kehittämistä. Se voi ilmetä, riippuen alasta,

esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattuina ohjeina, kuten perehdyttämisopas, ympäristöhallintaohjelma, turvallisuusohjeet tai tapahtuman toteuttaminen. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä on keskeistä, että käytännön toteutus yhdistyy tutkimusviestinnän keinoin tapahtuvaan raportointiin (Vilkkä & Airaksinen, 2003, s. 9).

6.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen lähestymistapa, jossa pyritään syvällisesti ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesta näkökulmasta. (Jyväskylän yliopisto, n.d.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, että tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita henkilöiden kokemuksista, ajatuksista, tunteista sekä niistä merkityksistä, joita he antavat tutkimuksen kohteena olevalle asialle. (Puusa & Juuti, 2020, s. 9.)

Kysely on aineistonhankintamenetelmä, jossa tietyin kriteerein valituilta henkilöiltä pyydetään vastauksia samoihin kysymyksiin. Kysely voidaan toteuttaa monin eri tavoin: kyselyn toteutustapa, kysymysten sisällöt ja vastaajajoukon rajaus määräytyvät sen mukaan, mitä tutkimuksessa halutaan selvittää. Kyselyn laatimiseen ja toteuttamiseen liittyy useita tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa saatavien vastausten laatuun, informatiivisuuteen, vastausprosenttiin ja luotettavuuteen. Kyselyn onnistuminen edellyttää huolellista suunnittelua, mahdollisten ongelmien huomioimista etukäteen sekä kyselyn pilotoimista ennen sen varsinaista toteutusta. Kyselyn sisällöstä riippuen vastauksia voidaan analysoida sekä määrällisesti että laadullisesti. (Jyväskylän yliopisto, n.d.)

6.3 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheessa etsin vastauksia tutkimusaiheeseeni, ja tähän liittyi olennaisena osana kirjallisuuden lukeminen ja analysointi. Lähdin liikkeelle

etsimällä tieteellisiä artikkeleita, tutkimuksia ja muuta relevanteiksi katsomaani materiaalia, joka auttaisi syventämään ymmärrystäni sosiaaliohjauksesta ja ratkaisukeskeisyydestä. Kerättyäni tarpeeksi teoriatietoa, rakensin opinnäytetyöhöni teoreettisen viitekehyksen. Tässä vaiheessa koottu tieto toimi pohjana opiskelijamateriaalin sisällön suunnittelulle ja toteutukselle. Materiaalin sisällön kehittäminen eteni vaiheittain, ja keskeisenä menetelmänä oli olemassa olevaan teoriaan pohjautuva tiedonhankinta. Tiedonhaku oli monivaiheinen prosessi, jossa hyödynsin useita tiedonlähteitä, kuten tieteellisiä artikkeleita, kirjallisuutta, oppimateriaaleja ja asiantuntijaraportteja.

Tietohaku oli systemaattista ja tarkasti suunniteltua. Käytin hyväksi internetin hakukoneita ja tietokantoja, kuten Finnaa, ja valitsin lähteet huolellisesti. Lähteiden arvioinnissa kiinnitin erityistä huomiota niiden luotettavuuteen, ajankoh-taisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Tiedon analysointi oli keskeinen osa prosessia, sillä halusin varmistaa, että opinnäytetyöni perustuisi ajantasaiseen ja relevanttiin tietoon. Tietokone oli keskeisin työväline tietojen hakemiseen, materiaalin kirjoittamiseen ja koulutusmateriaalin koostamiseen.

6.4 Toteutusvaihe

Tämä vaihe oli keskeinen, sillä se yhdisti kirjallisuuteen perustuvan teoreettisen pohjan sosiaaliohjaajien menetelmäosaamista tukevaan koulutusmateriaaliin. Tässä vaiheessa suunnittelin opiskelijamateriaalin sisällöllisen rakenteen ja jäsenisin sen loogiseksi kokonaisuudeksi. Tärkeänä lähtökohtana oli varmistaa, että tieto etenee johdonmukaisesti ja että eri osa-alueet linkittyvät toisiinsa selkeästi ja ymmärrettävästi. Opiskelijamateriaalin laatimisessa hyödynsin kriittisesti arvioituja lähteitä, jotta materiaali olisi luotettavaa ja ajankoh-taista. Tämän avulla pystyin varmistamaan, että sisällön tiedot ovat päteviä ja tukevat sosiaaliohjaajien työssä tarvittavaa menetelmäosaamista. Lähteiden valinta oli tärkeä osa prosessia, sillä halusin taata, että materiaali pohjautuu tieteellisesti relevanttiin ja käytännössä hyödynnettävään tietoon. Käytin Microsoft Wordia tekstinkäsittelyyn ja Microsoft PowerPointia esitysgrafiikan

luomiseen. Näiden työkalujen avulla pystyin muokkaamaan materiaalia visuaalisesti selkeäksi ja helposti lähestyttäväksi.

Opiskelijamateriaalin toteutusvaiheessa loin Google Forms- kyselylomakkeen (kts. liite 2). Lomake sisälsi monivalintakysymyksiä, jotka liittyivät materiaalin sisältöön ja sen avulla sain kerättyä tärkeää palautetta opiskelijoilta. Tämä kysely toimi paitsi palautteen keräämisen välineenä, myös mahdollisuutena kehittää materiaalia ja tehdä siitä entistä paremmin kohderyhmän tarpeita vastaavaa. Kyselyn avulla oli tarkoitus saada selville, kuinka hyvin opiskelijat pystyivät omaksumaan materiaalin keskeiset sisällöt ja missä tarvitaan muutoksia.

Laadullinen tutkimus valikoitui opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi, sillä se mahdollisti valmiiksi luodun lomakekyselyn käytön palautteen keräämisessä. Tavoitteeni oli arvioida koulutusmateriaalin käytännön hyödynnettävyyttä. Laadullinen tutkimus antoi vastaajille mahdollisuuden vastata monivalintakysymyksiin, jotka olivat suunniteltu kartoittamaan materiaalin sisältöä. Toiminnallisen kehittämistyön avulla pystyin yhdistämään teoreettisen tiedon ja käytännön soveltamisen.

6.5 Päättämis- ja arviointivaihe

Tässä vaiheessa viimeistelin opinnäytetyöni kirjallisen osuuden huolellisesti varmistaen, että teksti oli selkeää, johdonmukaista ja tieteellisesti kirjoitettua. Kiinnitin erityistä huomiota työn rakenteeseen ja kieliasuun, sillä halusin varmistaa, että työni täyttää opinnäytetyölle asetetut tieteelliset vaatimukset. Tämän osion aikana tarkistin myös kaikki lähdeviittaukset ja varmistin niiden paikansapitävyyden, jotta työni oli tieteellisesti luotettavaa ja asianmukaista.

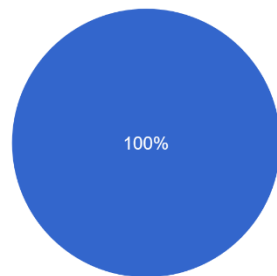
Opinnäytetyöprosessi sujui pääsääntöisesti hyvin ja olen tyytyväinen siihen, kuinka hyvin sain kerättyä tarvittavaa tietoa ja integroin sen osaksi työni sisältöä. Tiedonhankinta oli sujuvaa, ja lähteitä oli helposti saatavilla, mikä mahdollisti teoreettisen pohjan luomisen laadukkaasti. Opiskelijamateriaalin sisältöön olen myös tyytyväinen, sillä se vastasi hyvin työni tavoitteita ja tarjosi

konkreettista teoriatietoa ratkaisukeskeisyydestä ja sen periaatteista. Opetusmateriaalin visuaalisuus pohjautui Satakunnan ammattikorkeakoulun tarjoamaan power point- pohjaan, mikä asetti omat rajoitukset visuaalisuuden kehittämiseen. Materiaalin visuaalisesta sisällöstä tuli mielestäni erittäin toimiva.

7 KYSELYN TULOKSET

Kuinka selkeäksi koit opetusmateriaalin rakenteen?

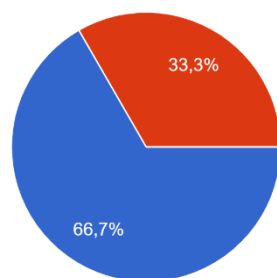
6 vastausta

- 1. Erittäin selkeä
- 2. Melko selkeä
- 3. Melko epäselvä
- 4. Erittäin epäselvä

Kuinka selkeästi opetusmateriaali esitteli ratkaisukeskeisyyden historiaa ja teoreettista taustaa?

6 vastausta

- 1. Erittäin selkeästi
- 2. Melko selkeästi
- 3. Melko epäselvästi
- 4. Erittäin epäselvästi

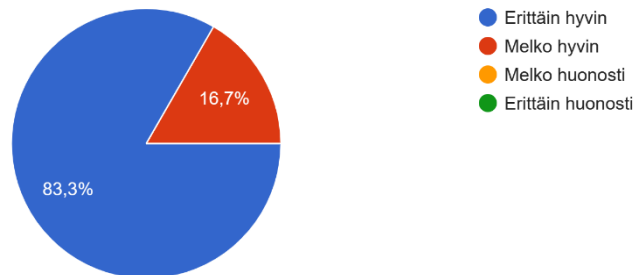
Kuinka hyvin opetusmateriaali auttaa ymmärtämään ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteita sosiaaliohjauksessa?

6 vastausta

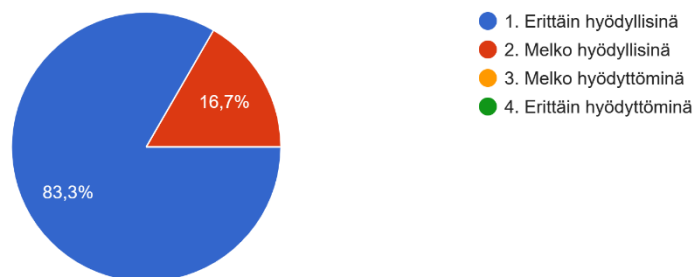
Kuinka hyvin opetusmateriaali tukee sosiaaliohjaajan käytännön työtä ratkaisukeskeisten periaatteiden soveltamisessa?

6 vastausta

Kuinka hyödyllisinä koit opetusvideot kohdennetuista aiheista?

6 vastausta

7.1 Avointen palautteiden yhteenveto

Viimeisessä vaiheessa opiskelijoilla oli mahdollisuus antaa avointa palautetta, kaikki (6) olivat antaneet avoimen palautteen. Palautteiden mukaan kurssin sisältö ja rakenne olivat hyvin arvioituja. Erityisesti osallistujat antoivat

positiivista palautetta materiaalin selkeydestä ja visuaalisuudesta. Diat ja niihin valitut kuvat koettiin osuviksi ja lisäsivät asian ymmärtämistä. Ratkaisukeskeisyyteen liittyvät case- tapaukset saivat kiitosta, sillä ne mahdollistivat teorian ja käytännön yhdistämisen. Case-tapaukset saivat positiivista palautetta myös siitä näkökulmasta, että niitä pidettiin hyödyllisinä ja tarpeellisina osina opintoja. Monet palautteen antajat arvostivat materiaalin visuaalista ilmettä ja sen selkeää rakennetta. Materiaalisiin sisältyvä videomateriaali sai kiitosta niiden mielenkiintoisuuden vuoksi, palautetta videoihin liittyen tuli niiden pituudesta, osa koki ne liian pitkinä. Muutosideana nousi, että videon kestoa voisi lyhentää.

Ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteiden avaaminen sosiaaliohjauksessa sai kiitosta, sillä se koettiin tärkeäksi ja ajankohtaiseksi aiheeksi sosionomin koulutuksessa. Käytännön harjoitukset ja parin kanssa tehtävä harjoite koettiin hyödyllisiksi ja sitä pidettiin tärkeänä työelämän näkökulmasta. Palautteiden mukaan materiaali oli helposti sisäistettävä ja tarjosi monipuolisia oppimismenetelmiä, jotka tukevat osallistujien ammatillista kehittymistä.

Kyselyn toteuttaminen oli tärkeä osa tätä prosessia, sillä se tarjosi arvokasta palautetta ja mahdollisuuden reflektoida omaa työtäni. Vaikka kyselyyn saatiin kuusi vastausta kahdeksasta, mikä rajasi johtopäätösten tekoa, oli silti hyödyllistä saada konkreettista palautetta opiskelijoilta. Näiden vastausten avulla pystyin arvioimaan, mitkä osiot materiaalissa olivat onnistuneita ja missä kenties olisi parantamisen varaa. Kyselyn kautta sain vahvistusta sille, että materiaalin sisältö, kuten case-tapaukset ja ratkaisukeskeisyyden avaus, oli hyödyllistä ja kiinnostavaa. Samalla palautteet, kuten videomateriaalin pituuden kehittäminen, toivat esiin konkreettisia kehityskohteita, joita voi hyödyntää tulevaisuudessa. Vaikka kyselyn otoskoko oli pieni, se oli silti tärkeä kokemus omassa ammatillisessa kehittämisessä. Oma työn kriittinen arviointi on usein haastavaa, ja ulkopuolinen palaute auttoi minua näkemään, mikä toimi hyvin ja mitä voisi kehittää. Tämä prosessi korosti myös palautteen keruun tärkeyttä osana kehittämistyötä, sillä se auttaa parantamaan omaa toimintaa ja tekemään opetusmateriaaleista entistä vaikuttavampia.

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni prosessi on ollut antoisa ja ajatuksia herättävä. Työn aiheen valinta, ratkaisukeskeinen menetelmä sosiaaliohjaajan työssä, tuntui alusta asti ajankohtaiselta ja merkitykselliseltä, sillä se vastasi paitsi omia ammatillisia kiinnostuksen kohteitani, myös alan tarpeita. Ratkaisukeskeinen työote on ollut laajasti käytössä, mutta sen tarkempi käsittely teoreettisessa kontekstissa oli minulle uusi ja mielenkiintoinen tutkimusalue. Aihe valikoitui, koska se tarjoaa tärkeää tietoa siitä, miten sosiaaliohjaajat voivat tukea asiakkaitaan ratkaisujen löytämisessä ja heidän voimavarojensa hyödyntämisessä.

Opinnäytetyöni aihe oli teoreettisesti hyvin rajattu, mutta samalla tarpeeksi laaja, jotta siihen oli mahdollista syventyä. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa, joka korostaa asiakkaan omia voimavaroja ja itsetuntoa, on laajalti käytössä sosiaaliohjaajien työssä, mutta sen tarkempaa tutkimista teoreettisesta näkökulmasta oli vähän. Tämä avasi tilaa uudentyyppiselle pohdinnalle ja teoreettisten käsitteiden tarkastelulle. Aihe oli myös yhteiskunnallisesti tärkeä, sillä se keskittyy asiakkaiden voimaannuttamiseen ja itsemääräämisoikeuden tukemiseen, mikä on keskeinen osa sosiaalialan eettisiä periaatteita.

Opinnäytetyön toteuttaminen oli prosessina vaiheittainen ja vaati syvällistä teoreettista pohdintaa. Työn alussa oli tärkeää tutustua laajasti ratkaisukeskeiseen lähestymistapaan, jotta sain muodostettua vankan teoreettisen pohjan. Kirjallisuuden läpikäynti ja eri teoreettisten näkökulmien vertaaminen olivat olennainen osa prosessia. Teorian kautta oli mahdollista syventyä siihen, kuinka ratkaisukeskeinen menetelmä eroaa muista työskentelytavoista, kuten ongelmakeskeisestä lähestymistavasta, ja millaisia peruseriaatteita sen käyttöön liittyy. Vaikka työ perustui täysin teoreettiseen näkökulmaan, haasteita nousi erityisesti sen jäsentämisessä, miten monimutkainen teoria tiivistettäisiin selkeäksi ja ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Tämä vaati jatkuvaa pohdintaa ja tarkkaa rajauksien tekemistä siitä, mitä käsitteitä ja teorioita sisällytettäisiin ja mitkä jäävät vähemmälle huomiolle. Teorian ja käytännön rajapinta oli myös välillä haasteellinen, sillä vaikka en halunnut keskittyä käytännön

soveltamiseen, oli tärkeää tuoda esiin, miten teoriassa olevat perusperiaatteet voisivat vaikuttaa sosiaaliohjaajan työhön.

Opinnäytetyöni aikana opin paljon paitsi ratkaisukeskeisestä työskentelystä myös tutkimusprosessista itsestään. Erityisesti teoreettisten käsitteiden ja ajattelumallien jäsentäminen oli haasteellista. Opin, kuinka tärkeää on osata tiivistää laajaa teoreettista tietoa ja esitellä se selkeästi ja loogisesti. Työskentelyn aikana huomasin myös, kuinka monivivahteinen ja syvälinen ratkaisukeskeinen lähestymistapa on ja kuinka sen teoreettista pohjaa voi tarkastella eri näkökulmista, kuten asiakkaan osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden valossa.

8.1 Eettisyys

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen kehittämistyö ja olen huolehtinut siitä, että kehittämisprosessini noudattaa tieteellisiä ja eettisiä periaatteita. ”Hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita ovat eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 11). Opinnäytetyöni prosessi oli kokonaisuudessaan eettisten periaatteiden mukaista ja niiden noudattaminen oli keskeinen osa työn kaikissa vaiheissa.

Työni pääpaino oli toiminnallisessa projektissa, jossa kehitin opetusmateriaalia Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi- opiskelijoille. Tämä projekti oli monivaiheinen ja vaati huolellista suunnittelua ja toteutusta. Suunnitteluprosessissa noudatin luotettavuuden periaatetta, varmistamalla, että käytetyt lähteet ja aineistot olivat ajantasaisia ja relevantteja sekä arvostaen alkuperäislähteitä työssäni. Koulutusmateriaalin sisällöt pohjautuvat tutkittuun tietoon ja ne kunnioittavat sosiaaliohjaajien ja asiakkaiden oikeuksia ja näkökulmia. Opinnäytetyöni luotettavuus pohjautuu siihen, että käytin luotettavia, tieteellisiä lähteitä ja olemalla tarkka viittaustekniikassa. Kaikki lähteet, joita käytin teoreettisen pohjan rakentamisessa, merkitsin asianmukaisesti ja lähdeluettelossa on mainittu Satakunnan ammattikorkeakoulun lähdeviittausohjeiden mukaisesti kaikki käytetty materiaali.

Opetusmateriaalin valmistuttua toteutin pienimuotoisen anonyymin kyselyn, jolla pyrittiin arvioimaan materiaalin sisältöä ja sen toimivuutta opiskelijoiden näkökulmasta. Tämä arviointi oli olennainen osa opinnäytetyöni prosessia, sillä se tarjosi konkreettista palautetta materiaalin kehittämistä varten. Kysely oli suunniteltu siten, että se oli selkeä ja opiskelijoiden oli helppo vastata siihen. Arvioinnissa noudatin rehellisyyden, avoimuuden ja vastuullisuuden periaatteita ja huolehdin siitä, että kysely oli anonyymi ja vastaukset käsitelin luotamuksellisesti.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöni prosessi oli vahvasti sidoksissa tieteellisten eettisten periaatteiden noudattamiseen. Luotettavuus, rehellisyys, vastuunkanto ja arvostus ohjasivat työni kaikkia vaiheita ja niiden avulla sain aikaan opetusmateriaalin, joka on eettisesti kestävä kokonaisuus.

8.2 Jatkotutkimus

Opinnäytetyöni tarjoaa hyvän pohjan jatkotutkimukselle. Olen käsitellyt ratkaisukeskeistä lähestymistapaa teoreettisella tasolla, mielestäni olisi hyvä tutkia miten ratkaisukeskeinen lähestymistapa vertautuu muihin sosiaaliohjauksessa käytettyihin menetelmiin. Mielenkiintoinen tutkimus olisi myös, miten ratkaisukeskeinen lähestymistapa vaikuttaa sosiaaliohjaajan työssä jaksamista sen työn mielekkyyden kokemusta.

Digi- ja väestöviraston mukaan Suomen tavoitteena on olla vuoteen 2030 mennessä digitaalisesti sivistynyt maa ja tähän liittyen toinen kehittämisideani liittyy ratkaisukeskeisen työskentelyn soveltamiseen verkossa ja etäyhteyksien kautta. Etäyhteyksien ja virtuaalisten tapaamisten yleistyminen tarjoaisi mielestäni mahdollisuuden tutkia, miten ratkaisukeskeinen lähestymistapa toimisi digitaalisessa ympäristössä. Voisiko tämä työote olla yhtä tehokas etänä kuin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa? Olisiko mahdollista kehittää digitaalinen alusta ratkaisukeskeisestä työskentelystä, jossa asiakkaalla olisi mahdollisuus työskennellä virtuaalisesti?

8.3 Johtopäätös

Johtopäätöksenä voin todeta, että ratkaisukeskeinen työskentely on arvokas työväline sosiaaliohjaajalle. Se tukee asiakkaita heidän itsenäistymisessään ja vahvistaa heidän voimavarojaan vaikeissakin elämäntilanteissa. Menetelmä myös parantaa sosiaaliohjaajan työhyvinvointia, sillä se keskittyy mahdollisuuksiin ja edistymiseen, mikä lisää työssä koettua mielekkyyttä ja motivaatiota. Tämä työote ei vain auta ratkaisemaan asiakkaan ongelmia, vaan ennen kaikkea se mahdollistaa muutoksen ja paremman tulevaisuuden rakentamisen. Sosiaaliohjaajalla on tärkeä rooli tässä prosessissa, tämä vaatii jatkuvaa kehittämistä ja kehittymistä, jotta voi parhaalla mahdollisella tavalla tukea asiakkaita heidän muutoksessaan. Opinnäyteyön tekemisen ja koulutusmateriaalin luomisen tarkoituksena ei ollut pelkästään teorian esittämistä, vaan sen tarkoituksena on myös inspiroida opiskelijoita hyödyntämään ratkaisukeskeistä lähestymistapaa omassa ammatillisessa kasvussaan ja asiakastyössään. Toivon, että kehittämäni materiaali ei ainoastaan tarjoa tietoa, vaan myös herättää kiinnostusta ja avaa mahdollisuuksia syvällisemmälle pohdinnalle ja itsereflektoinnille sosiaaliohjaajien työssä.

LÄHTEET

Araneva, M. (2016). Lapsen suojele. Talentum pro.

Furman, B. & Ahola, T. (1999). Ratkaisukeskeinen itsensä kehittäminen. Lyhytterapia-instituutti oy.

Helminen, J. (2016). Sosiaaliohjaus: lähtökohtia ja käytäntöjä. Edita.

Helminen, J. (2022). Sosiaaliohjauksen tekijät ja tehtävät. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Hirvihuhta, H. & Litovaara, A. (2003). Ratkaisun taito. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jyväskylän yliopisto. (n.d.). Laadullinen tutkimus. Haettu 8.4.2025 osoitteesta <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkka, H. (2022). Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Art House.

Näkki, P. & Sayed, T. (2015). Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Edita.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. (2020). Ammattina sosionomi. Sanoma Pro Oy.

Ratkes. (2025). Ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry. Haettu 18.2.2025 osoitteesta <https://ratkes.fi/>

Ruutu, S. (2022). Toipumisorientaatio ja ratkaisukeskeisyys lyhytterapiassa. Duodecim.

Ruutu.S. & Putkisaari.H. (2022) Toipumisorientaatio ja ratkaisukeskeisyys lyhytpsykoterapiassa. Duodecim.

Satakunnan ammattikorkeakoulu. (2025). Strategia. Haettu 18.2.2025 osoitteesta <https://www.samk.fi/samk/strategia/>

Satakunnan ammattikorkeakoulu. (2025). Tutkinto. Haettu 23.2.2025 osoitteesta <https://www.samk.fi/tutkinto/sosiaaliala>

Saukkola, K. & Laane, T. (2017). Näe sydämellä. Kirsiconsulting.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (14.10.2024). Haettu 22.2.2025 osoitteesta <https://stm.fi/sosiaalityo>

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. (2024). Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaalihuoltolaki 1280/2022. Haettu 9.2.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301 - L3P163>.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Haettu 9.2.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301 - L3P163>.

Talentia. (2022). Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry. <https://www.talentia.fi/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. (2002). Vuorovaikutuksellinen tukeminen. WSOY.

Vilka, H. & Airaksinen, T. (2002). Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi.

Vänskä, M., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. (2014). Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Edita.

LIITE 1: KOULUTUSMATERIAALI

Ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteet sosiaaliohjauksessa

PIRITTA LAHTINEN

KATSE TULEVAISUUTEEN.
THINK FUTURE.

Sosiaaliohjaus

- Sosiaaliohjausta kuvaa käsite muutostyö, jossa asiakkaan kanssa pyritään kohti parempaa huomista ja hyvää tulevaisuutta.
- Keskeistä sosiaaliohjauksessa on asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltainen hahmottaminen sekä hänen voimavarojensa ja mahdollisuuksiensa tunnistaminen. Työssä korostuvat joustava kohtaaminen, kannustaminen ja tukeminen kohti itsenäisempää selviytymistä.
- Sosiaaliohjauksen tavoitteena on edistää ihmisen kokonaishyvinvointia, erityisesti sosiaalisen hyvinvoinnin, sosiaalisten suhteiden ja psyykkisen hyvinvoinnin näkökulmasta.
- Sosiaaliohjaus on työkäytäntö, jota ohjaavat peruseriaatteista asiakaslähtöisyys, suunnitelmallisuus, prosessimaisuus sekä palveluohjaus.

”Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.”

samk

Ongelmakeskeisen ajattelun haasteet

- Ratkaisukeskeisessä työssä keskitytään ihmisten voimavaroihin sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään ongelmien syiden etsimiseen. Ratkaisukeskeisyys on tulevaisuuteen suuntautunut, mutta se ei tarkoita ongelmien kieltämistä tai niistä vaienemista. On tärkeää, että ihminen kokee tulevansa kuulluksi ja kohdatuksi omana itsenään. Ongelmat ovat osa elämää, mutta niin ovat myös ratkaisut, voimavarat, kyvyt, resurssit ja voimanlähteet. Suurimpana haasteena on yrittää löytää niitä juuri silloin, kun elämä näyttyy synkkänä.
- Ongelmakeskeisessä ajattelussa painopiste on ongelmien ratkaisussa sen sijaan, että huomioitaisiin asiakkaan voimavarat ja osallisuus. Tämä voi johtaa siihen, että asiakas koetaan passiivisena vastaanottajana eikä aktiivisena toimijana omassa elämässään. Lisäksi ongelma-keskeinen lähestymistapa saattaa unohtaa asiakkaan ympäristön tai yhteiskunnalliset tekijät, jotka voivat vaikuttaa hänen hyvinvointiinsa. Ongelmakeskeisessä ajattelussa asiakas ei tule nähdyksi kokonaisvaltaisesti.

samk

Ratkaisukeskeisyyden historiaa

- Ratkaisukeskeinen lähestymistapa asiakastyössä on jalostunut ongelmaratkaisuun keskittyneestä lyhytterapiasta.
- Ratkaisukeskeinen lähestymistapa on peräisin psykoterapiasta, erityisesti lyhytterapiasta. Sen juuret ulottuvat 1970-luvulle, jolloin Palo Alton MRI-tutkimuskeskuksessa (Mental Research Institute) Yhdysvalloissa tehtiin uraauurtavaa työtä aiheen parissa.
- Psykiatri Milton H. Ericksonia (1901–1980) pidetään ratkaisukeskeisen ajattelutavan keskeisenä kehittäjänä.
- Psykiatri Milton H. Ericksonin työskentelytapa asiakkaiden kanssa alkoi herättää kiinnostusta jo 1950-luvulla. Ericson ei noudattanut yhtä tiettyä teoriaa, vaan piti ensisijaisena asiakkaan kuuntelemista.
- Steve De Shazer ja Insoo Kim Berg jatkoivat tämän lähestymistavan systemaattista kehittämistä 1970- ja 1980-luvuilla Brief Family Therapy Centerissä (BFTC).
- Suomessa ratkaisukeskeistä ajattelua ovat edistäneet erityisesti Ben Furman ja Tapani Ahola. Ratkaisukeskeisyys löysi tiensä Suomeen 1970-luvun puolivälissä.

samk

Ratkaisukeskeisyyden taustaa

- Ratkaisukeskeisyyden taustalla ovat systeemiteoria, kybernetiikka ja sosiaalinen konstruktioismi.
- Systeemiteorian näkökulmasta kaikki osatekijät vaikuttavat toisiinsa.
- Kybernetiikalla on tärkeä rooli ratkaisukeskeisessä ajattelussa, sillä sen mukaisesti asioita ei tulkitse, vaan päätelmät perustuvat havaintoihin.
- Konstruktioismin mukaan havaitsemamme todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja käsityksemme maailmasta muodostuvat keskustelujen kautta. Tietomme ja merkitykset eivät ole valmiita tai pysyviä, vaan ne muotoutuvat jatkuvasti osana yhteistä tarinankerrontaa. Tässä ajattelutavassa keskeistä on kielen rooli ja sen merkitys ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa.

Älä korjaa sitä, mikä ei ole rikki!

Tee lisää toimivia asioita!

Tee pieni muutos siihen, mikä ei toimi!

samk

Ratkaisukeskeisyys

- Ratkaisukeskeisyys on käytännön strategia, joka tarjoaa välineitä ongelmatilanteissa ja kehittämistyössä toimimiseen.
- Ratkaisukeskeisyys on vaikuttava menetelmä erilaisten haasteiden ratkaisemiseen ja se soveltuu sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyyn.
- Menetelmän ydin ei ole valmiiden ratkaisujen tarjoamisessa keskustelukumppanille, vaan pikemminkin yhteisten ideoiden etsimisessä sekä hänen tavoitteidensa ja näkökulmiensa ymmärtämisessä.
- Kaikkia ongelmia ei voi välttämättä ratkaista, mutta aina on mahdollista tunnistaa tavoitteita, päämääriä ja voimavaroja, joiden avulla voi edetä vaikeuksien yli tai oppia käsittelemään niitä paremmin.
- Ratkaisukeskeisyys ei ole itseisarvo tai ehdoton periaate, vaan ennen kaikkea yhteistyöhön perustuva menetelmä ja arvostava elämänsenne.

samk

- Ratkaisukeskeisessä työskentelyssä on monia tehokkaita menetelmiä, jotka oikea-aikaisesti ja asiakaslähtöisesti käytettyinä voivat olla erittäin hyödyllisiä. Kuitenkin ratkaisukeskeisyys on pohjimmiltaan enemmän elämäntilasto, asenne ja ajattelutapa, jossa yhdistyvät myönteinen ja humanistinen ihmiskuva, pystyvyyden vahvistaminen sekä toiveikkouden tukeminen.

- Ratkaisukeskeisessä työssä keskitytään ihmisten voimavaroihin sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään ongelmien syiden etsimiseen, mutta se ei tarkoita ongelmien kieltämistä tai niistä vaienemista.

- Ratkaisukeskeinen työskentely suuntautuu tulevaisuuteen ja korostaa mahdollisuuksia. Aina on tilaisuus luoda jotain uutta ja myönteistä. Tässä ajattelutavassa vaalitaan uskoa, toivoa ja unelmia – usein ongelmien taustalla on toteutumaton haave, jota voidaan lähteä työstämään. Tavoitteena on löytää tasapaino realististen mahdollisuuksien ja toiveiden välillä.

Milton Erikson on aikoinaan sanonut, että ratkaisukeskeisen työn periaate on:

”Käytä sitä, mitä asiakkaalla on tarjottavana”.

samk

Ratkaisukeskeisyyden peruseräatteen

Asiakaslähtöisyys:

Asiakas voi olla yksilö, perhe, ryhmä tai työyhteisö. Asiakas määrittelee omat tavoitteensa itse, sen sijaan että hänen olisi hyväksyttävä asiantuntijoiden asettamat tavoitteet. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa asiakkaan kohtaamista siten, että hän todella kokee tulevansa kuulluksi.

Esimerkki: Asiakas kohtaa elämässään haasteita ja on huolissaan taloudellisista vaikeuksistaan. Sosiaaliohjaaja tapaa asiakkaan ja kysyy hänen näkemyksiään ja toiveitaan, sen sijaan että tarjoaisi valmiita ratkaisuja tai asettaisi omia tavoitteita. Asiakas kertoo haluavansa löytää keinoja arjen ja talouden hallintaan, mutta ei tiedä, mistä aloittaa. Sosiaaliohjaaja tukee asiakasta löytämään omia vahvuuksiaan ja yhdessä he asettavat pieniä, konkreettisia tavoitteita.

Asiakaslähtöisyyden mukaisesti sosiaaliohjaaja kuuntelee asiakasta aktiivisesti ja tukee häntä määrittämään omat tavoitteensa, jolloin asiakas kokee tulevansa kuulluksi ja voi itse vaikuttaa omaan tilanteeseensa.

samk

Tavoitelähtöisyys ja tulevaisuussuuntautuneisuus:

Keskusteluissa painopiste on asiakkaan tavoitteissa ja siinä, kuinka hän voi saavuttaa ne. Keskusteluissa keskiössä ovat tavoitteet sekä konkreettiset arjen tapahtumat, jotka tukevat näitä tavoitteita. Keskustelu tarjoaa mahdollisuuden tarkastella tavoitteita joko nykyhetkessä tai tulevaisuuden näkökulmasta.

Esimerkki: Asiakas keskustelee sosiaalihoajaan kanssa omista tavoitteistaan, kuten työelämään paluusta ja paremmasta arjen hallinnasta. Keskustelussa sosiaalihoaja keskittyy asiakkaan asettamiin tavoitteisiin ja siihen, miten niitä voidaan edistää käytännön askelilla. He pohtivat yhdessä, mitä konkreettisia toimenpiteitä asiakas voi tehdä, kuten aikataulujen laatiminen ja tarvittavien tukipalveluiden hakeminen. Tavoitelähtöisyyden ja tulevaisuussuuntautuneisuuden mukaisesti keskustelu suuntautuu siihen, miten asiakas voi saavuttaa tavoitteensa ja miten ne vaikuttavat hänen tulevaisuuteensa. Sosiaalihoaja tukee asiakasta suunnitelmallisesti ja kannustaa häntä tarkastelemaan omia tavoitteitaan sekä nykyhetkessä että tulevaisuudessa.

samk

Voimavarakeskisyys:

Tutkitaan ja hyödynnetään asiakkaan kykyjä, taitoja ja osaamista nykyisen pulman ratkaisemisessa tai tavoitteiden saavuttamisessa. Menneisyyttä tarkastellaan lähinnä voimavarana. Taidot ja elämässä toimivat asiat ovat keskeisiä motivaation, toiveikkuuden ja asiakkaan identiteetin kannalta, ja ne ovat tärkein keskustelun fokus. Usein voimavaroja käsitellään asiakaskeskusteluissa ikään kuin sivulauseessa, eikä niitä aina hyödynnetä ongelmien ratkaisemisessa. Voimavarat toimivat kuitenkin sillan tavoin ratkaisujen löytämisessä.

Esimerkki: Asiakas pohtii sosiaalihoajaan kanssa, miten ratkaista arjen hallintaan liittyvät haasteet. Keskustelussa sosiaalihoaja keskittyy asiakkaan kykyihin, taitoihin ja aiempiin onnistumisiin, jotka voivat tukea nykyhetken pulmien ratkaisemista. Asiakas kertoo, että hän on aiemmin onnistunut luomaan toimivia rutiineja hyödyntämällä läheisverkostoa, nämä asiat nostetaan esiin keskustelussa voimavaroina. Voimavarakeskisyys näkyy siinä, että sosiaalihoaja ohjaa asiakasta tarkastelemaan omia vahvuuksiaan ja kokemuksiaan ratkaisuina nykyisiin haasteisiin. Tällöin asiakas kokee itsensä osaavaksi ja motivaatiota herätetään omien voimavarojen tunnistamisen kautta.

samk

Poikkeuksien ja edistyksen huomioiminen:

Tutkitaan erityisesti aikoja ja hetkiä, jolloin vaikeudet ovat olleet paremmin hallinnassa tai jokin tavoite on jo osittain toteutunut. Tärkeää on kartoittamalla tunnistaa edistysaskelia tavoitteen suuntaan. Ongelmat eivät ole pysyviä tai tasaisia (esimerkiksi yhtä suuria) koko ajan. Ongelmatilanteiden rinnalla voi esiintyä pieniä hyviä hetkiä ja onnistumisia. On myös tärkeää ymmärtää, että jotkut pulmat tai elämäntilanteet eivät koskaan korjaannu täydellisesti. Tällöin on tärkeää löytää keinoja sopeutua uuteen elämäntilanteeseen sekä sitä kautta löytää mielekkyyttä ja elämäniloa.

Esimerkki: Asiakas keskustelee sosiaaliohjaajan kanssa arjen haasteista ja tavoitteistaan. Sosiaaliohjaaja ohjaa asiakasta tarkastelemaan hetkiä, jolloin vaikeudet ovat olleet hallinnassa tai jokin tavoite on jo osittain toteutunut, kuten onnistunut ajanhallinta muutaman viikon ajan. Näitä edistyksen askelia nostetaan esiin, jotta asiakas huomaa omat saavutuksensa. Poikkeuksien ja edistyksen huomioiminen näkyy siinä, että sosiaaliohjaaja auttaa asiakasta näkemään, että ongelmat eivät ole pysyviä ja yhtä suuria koko ajan. Pienen onnistumiset ja hyvät hetket tuodaan esiin, vaikka täydellistä ratkaisua ei aina löydy. Tällöin asiakas voi kokea, että edistystä tapahtuu ja sopeutuminen uuteen elämäntilanteeseen on mahdollista, mikä tuo mielekkyyttä ja elämäniloa.

samk

Myönteisyys, luovuus, leikkilisyys ja huumori:

Tämä työmuoto tukee asiakkaan vahvuuksia. Uusien näkökulmien syntymisen lisäksi keskeistä on ideoida vuorovaikutuksessa erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja kokeilla niitä käytännössä.

Esimerkki: Asiakas kamppailee motivaation puutteen kanssa ja kokee, että arki on jumissa. Sosiaaliohjaaja tuo keskusteluun myönteisyyttä ja huumoria, kannustamalla asiakasta katsomaan asioita eri näkökulmista. He yhdessä pohtivat luovia ratkaisuja, kuten miten arkea voisi piristää pienillä, hauskoilla rutiineilla, kuten päivän aloitus positiivisella ajatuksella tai pieniä "haasteita" itselle. Sosiaaliohjaaja kannustaa asiakasta kokeilemaan uusia, leikkilisiä ideoita käytännössä ja tarkastelemaan, miten ne vaikuttavat arjen sujuvuuteen ja motivaatioon. Myönteinen asenne ja huumori luovat rentoutuneen ilmapiirin, jossa asiakas voi kokeilla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ilman pelkoa epäonnistumisesta. Tämä lähestymistapa auttaa asiakasta löytämään uusia voimavaroja ja pitää prosessin kevyempänä, samalla kun se tukee hänen vahvuuksiaan ja kykenevyyttään löytää omia ratkaisujaan.

samk

Hyödyntäminen ja konstruktiiivinen näkemys:

Työtapa on joustava, salliva ja siinä voidaan vapaasti hyödyntää ideoita muista työmuodoista, kuten kognitiivisenterapian harjoituksia, narratiivisen terapian ulkoistamista, NLP-tekniikoita, tarinoita, kotitehtäviä, sopimuksia ja muita vastaavia menetelmiä. Kielen kautta rakentuva todellisuus on keskeinen elementti keskustelussa sekä toiveikkuuden ja motivaation herättämisessä.

Esimerkki: Asiakas tuntee itsensä jumittuneeksi ja kaipaa apua arjen haasteiden kanssa. Sosiaaliohjaaja käyttää joustavaa ja sallivaa lähestymistapaa, jossa hän voi ottaa käyttöön ideoita eri työmuodoista. Esimerkiksi hän voi käyttää tarinankerrontaa (kuten kertomalla asiakkaille esimerkkejä siitä, miten muut ovat ratkaisseet samanlaisia ongelmia) ja yhdessä asiakkaan kanssa luoda "positiivisen tulevaisuuden tarinan". Lisäksi sosiaaliohjaaja voi ehdottaa pieniä kotitehtäviä, kuten päivän aikataulun suunnittelua tai tiettyjen tavoitteiden asettamista. Keskusteluissa sosiaaliohjaaja hyödyntää kieltä ja keskustelua niin, että asiakas näkee mahdollisuuksia ja tulevaisuuden näkymiä, jotka herättävät toivoa ja motivaatiota. Kielen avulla asiakas voi alkaa nähdä itsensä kykeneväksi muuttamaan tilannettaan ja löytää uusia ratkaisuja. Sosiaaliohjaaja ei käytä vain yhtä menetelmää, vaan valitsee työtavat, jotka tuntuvat asiakkaasta luonteilta ja jotka tukevat hänen omia voimavarojaan ja tavoitteitaan.

samk

Yhteistyö ja kannustus:

Asiakkaan verkostot ja läheiset nähdään voimavarana, ja ongelmia voidaan ratkoa yhteistyössä heidän kanssaan. Tärkeä osa työtä on antaa aitoa myönteistä palautetta sekä kiitosta edistymisestä eri osapuolille. Yhteistyö ja kannustus ovat keskeinen osa työntekijän työtapaa. Yhteistyössä toimiminen ilmenee työntekijän kyvykkyytenä motivoitua, vahvistaa ja tuoda konkreettista edistymistä sekä toiveikkuutta esiin. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa uskoo, että yhteistyön kautta on mahdollista käsitellä vaikeita asioita avoimesti ja rehellisesti.

Esimerkki: Asiakas kamppailee stressin ja uupumuksen kanssa, eikä jaksa hoitaa arjen asioita. Sosiaaliohjaaja nostaa keskustelussa esiin asiakkaan verkoston ja kysyy voisiko asiakas pyytää tukea perheeltään, ystäviltään ja tarvittaessa myös ammattilaisilta. Sosiaaliohjaaja voi itse olla mukana tukemassa yhteistyötä, esimerkiksi järjestämällä tapaamisia perheen ja muiden ammattilaisten kanssa. Sosiaaliohjaaja antaa asiakkaille myönteistä palautetta ja kannustaa mahdollisuuksien mukaan jakamaan vastuuta. Yhteistyön kautta tuleva tuki auttavat asiakasta tuntemaan itsensä arvostetuksi ja parantavat hänen hyvinvointiaan. Sosiaaliohjaajan rooli yhteistyön tukemisessa luo toivoa ja vahvistaa asiakkaan motivaatiota hallita arkea.

samk

Keskeiset menetelmät, kysymykset

- Ratkaisukeskeisyydessä tärkeä väline on puhe: vuorovaikutteinen keskustelu ja aito dialogi. Kysymykset ovat olennainen osa tätä prosessia, sillä ne toimivat keskustelun avajina. Vastaukset eivät ole aina yhtä tärkeitä kuin kysymykset itsessään. Kysymysten tarkoitus on herättää toisen osapuolen ajatuksia ja auttaa häntä löytämään jotain uutta – tuoreita näkökulmia, oivalluksia ja vertauskuvallisesti sanottuna erilaisia tapoja tarkastella asioita.

- Ratkaisukeskeisessä työskentelyssä apuna käytetään yleensä avoimia kysymyksiä (mitä, milloin, mikä, missä, miten, kuka), jotka voivat olla esimerkiksi voimavaroja etsiviä, kartoittavia, muutosta koskevia, myönteisiä poikkeuksia selvittäviä, selviytymistä käsitteleviä tai asteikkokysymyksiä.

- Miksi-kysymyksiä pyritään välttämään, koska ne voivat helposti ohjata keskustelun etsimään ongelman syytä tai syyttämään muita, olipa kyseessä läsnä olevat tai poissa olevat osapuolet. Suljetut kysymykset eivät ole täysin poissuljettuja, sillä ne voivat joskus auttaa vahvistamaan yhteistä tulkintaa tai luomaan ymmärrystä osapuolten välillä. Muutosta koskevilla kysymyksillä pyritään selvittämään, mitkä asiat asiakkaalle ovat tärkeitä (tavoitteet ja arvot) sekä tunnistamaan asiakkaan vahvuudet ja voimavarat.

Ratkaisukeskeisyys asiakkaan näkökulmasta

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa keskittyy asiakkaan voimavaroihin ja käytännön ratkaisuihin. Tämä lähestymistapa on hyödyllinen kaikille asiakkaille, mutta päihdeongelmista, mielenterveysongelmista tai neuropsykiatrisista haasteista (nepsy) kärsivät henkilöt hyötyvät siitä erityisesti.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien kanssa työskentely keskittyy positiivisten muutosten ja ratkaisujen löytämiseen tavoitekeskeisesti. NEPSY-asiakkaille puolestaan luodaan strategioita, jotka tukevat heidän erityistarpeitaan.

Ratkaisukeskeinen menetelmä parantaa asiakkaan motivaatiota ja osallisuutta, sillä se antaa hänelle mahdollisuuden olla aktiivinen toimija omassa muutoksessaan.

Ratkaisukeskeisyys sosiaaliohjaajan näkökulmasta

Selkeys ja tavoitteellisuus:

Ratkaisukeskeinen työote tuo selkeyttä sosiaaliohjaajan työhön, koska fokus on konkreettisissa tavoitteissa ja ratkaisussa. Tämä vähentää työn kuormittavuutta ja auttaa hallitsemaan työtä, mikä tukee jaksamista.

Pienten onnistumisten tunnistaminen:

Pienten edistysaskelten huomaaminen lisää sosiaaliohjaajan työmotivaatiota ja vahvistaa työn merkityksellisyyden kokemusta, mikä parantaa työhyvinvointia.

Omien voimavarojen hyödyntäminen:

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa kannustaa sosiaaliohjaajaa tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan, kuten vuorovaikutustaitoja. Tämä lisää itseluottamusta ja jaksamista.

Vähemmän kuormittavaa ongelma-keskeisyyttä:

Työskentely ratkaisukeskeisesti vähentää liiallista keskittymistä asiakkaan ongelmiin, mikä keventää työn psyykkistä kuormitusta ja näin ollen tukee työssä jaksamista.

Kannustava ilmapiiri:

Positiivinen ja kannustava työskentely- ympäristö, jossa edistymisiä ja onnistumisia huomioidaan, lisää motivaatiota ja tukee työhyvinvointia.

samk

Harjoitus

- Muodostakaa parit: Toinen on asiakas ja toinen työntekijä. Valitkaa keskusteluun rauhallinen tila.
- Asiakkaan rooli: Asiakas kertoo lyhyesti jonkin arkielämän haasteen, jota hän haluaisi käsitellä. Haaste voi liittyä mihin tahansa, kuten opiskeluun, ihmissuhteisiin, ajanhallintaan tai muuhun vastaavaan. Haaste ei tarvitse olla iso ongelma, mutta sen tulisi olla jotain, joka aiheuttaa asiakkaalle pientä hankaluutta tai pohdintaa.
- Työntekijän rooli: Työntekijän tehtävä on käyttää ratkaisukeskeisiä kysymyksiä auttaakseen asiakasta löytämään mahdollisia ratkaisuja. Työntekijän ei tarvitse antaa suoria neuvoja vaan auttaa asiakasta löytämään kysymysten avulla omat ratkaisunsa.
- Vaihtakaa rooleja: Kun asiakas on saanut käsiteltä omia haasteensa, vaihdetaan rooleja. Asiakas siirtyy työntekijäksi ja päinvastoin. Toistakaa sama prosessi uudella haasteella.
- Ryhmäkeskustelu: Harjoituksen jälkeen kokoonnutaan yhteen ja keskustellaan kokemuksista.
 - Miten ratkaisukeskeinen lähestymistapa vaikutti asiakkaan ajatteluun ja tunteisiin?
 - Mitä erityisiä oivalluksia tai näkökulmia heräsi ratkaisukeskeisten kysymysten myötä?
 - Miten harjoitus voi tukea asiakastyötä?

Videomateriaali

- [Lyhytterapiainstituutti TV - Mitä on ratkaisukeskeisyys?](#)
- [Ben Furman: Ratkaisukeskeinen ajattelu](#)
- [Lyhytterapiainstituutti TV – Asteikkokysymykset](#)
- [Lyhytterapiainstituutti TV – Ihmekysymys](#)
- [Lyhytterapiainstituutti TV – Selviytymiskysymykset](#)
- [Lyhytterapiainstituutti TV – Poikkeukset](#)
- [Lyhytterapiainstituutti TV - Voimavarat](#)

samk

Lähteet

- Araneva, M. (2016). Lapsen suojelu. Talentum pro.
- Helminen, J. (2016). Sosiaalihojaus: lähtökohtia ja käytäntöjä. Edita.
- Hirvihuhta, H. & Litovaara, A. (2003). Ratkaisun taito. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. (2020). Ammattina sosionomi. Sanoma Pro Oy.
- Ratkes. (2025). Ratkaisu- ja voimavara-suuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry. Haettu 18.2.2025 osoitteesta <https://ratkes.fi/>
- Saukkola, K. & Laane, T. (2017). Näe sydämellä. Kirsiconsulting.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 3 luku 16 §.
- Vänskä, M., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. (2014). Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Edita.

samk

LIITE 2: KYSELYLOMAKE

8.4.2025 klo 17.30

Ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteet sosiaaliohjauksessa

Ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteet sosiaaliohjauksessa

Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni, liittyen opetusmateriaaliin jonka olen kehittänyt. Kiitos, kun vastasit!

1. Kuinka selkeäksi koit opetusmateriaalin rakenteen?

Merkitse vain yksi soikio.

1. Erittäin selkeä
 2. Melko selkeä
 3. Melko epäselvä
 4. Erittäin epäselvä

2. Kuinka selkeästi opetusmateriaali esitteli ratkaisukeskeisyyden historiaa ja teoreettista taustaa?

Merkitse vain yksi soikio.

1. Erittäin selkeästi
 2. Melko selkeästi
 3. Melko epäselvästi
 4. Erittäin epäselvästi

https://docs.google.com/forms/d/14ydSkfa_uI_qI_Cp4MSCEtKs_iqo6jt_C5VSdQ1Xo/edit

1/4

8.4.2025 klo 17.30

Ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteet sosiaaliohjauksessa

3. Kuinka hyvin opetusmateriaali auttaa ymmärtämään ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteita sosiaaliohjauksessa?

Merkitse vain yksi soikio.

1. Erittäin hyvin
 2. Melko hyvin
 3. Melko huonosti
 4. Erittäin huonosti

4. Kuinka hyvin opetusmateriaali tukee sosiaaliohjaajan käytännön työtä ratkaisukeskeisten periaatteiden soveltamisessa?

Merkitse vain yksi soikio.

1. Erittäin hyvin
 2. Melko hyvin
 3. Melko huonosti
 4. Erittäin huonosti

https://docs.google.com/forms/d/14ydSkfa_uI_qI_Cp4MSCEtKs_iqo6jt_C5VSdQ1Xo/edit

2/4

8.4.2025 klo 17.30

Ratkaisukeskeisyyden peruseriaatteen sosiaaliohjauksessa

5. Kuinka hyödyllisinä koit opetusvideot kohdennetuista aiheista?

Merkitse vain yksi soikio.

1. Erittäin hyödyllisinä
 2. Melko hyödyllisinä
 3. Melko hyödyttöminä
 4. Erittäin hyödyttöminä

6. Avoin palaute materiaalista!

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

Google Forms

https://docs.google.com/forms/d/14ydSkfa_uI_qI_Cp4MSCEtrkS_lqo6jL_C5VSDQ1Xo/edit

3/4